

GÈNERE I POLÍTIQUES DE LA INSEGURETAT

Una mirada feminista als impactes
de la militarització d'Occident

Autoria: Nora Miralles

Publicat per:

Centre Delàs d'Estudis per la Pau

Carrer Erasme de Janer 8, entresol, despatx 9

08001 Barcelona

T. 93 441 19 47

www.centredelas.org

info@centredelas.org

Amb la col·laboració de Guillem Mases Gavalrà

Barcelona, gener 2019

Disseny i maquetació: Esteva&Estêvão

Fotos de coberta: Adolfo Lujan; p. 5: Wikimedia Commons; p. 7, 12, 17, 22, 27: Adolfo Lujan; p. 9: brefoto;
p. 19: Shaun Dawson; p. 30: Rafal Zambrzycki

D.L.: B-19744-2010

ISSN: 2013-8032

ÍNDIX

Resum executiu	5
1. Introducció	7
2. El govern de la inseguretat i la croada contra el gènere	9
2.1 La inseguretat com a forma de govern	9
2.2. Masculinitat, indentitat blanca, seguretat i poder	10
3. Fent tremolar els fonaments: les teories feministes sobre la seguretat	12
3.1 La violència quotidiana i la necessitat d'una seguretat feminista. . .	12
3.2 Una introducció a les teories feministes sobre seguretat.	13
3.3 Les crítiques a la seguretat humana des del gènere.	14
4. Metodologia de les anàlisis de casos	17
4.1 Estructura de l'anàlisi i indicadors	18
5. Les dimensions de la inseguretat de gènere a occident	19
5.1 Estats Units d'Amèrica, un exèrcit de 40 milions de pobres	19
5.2 Inseguretat de gènere a la fortalesa europea	26
Conclusions	35
Bibliografia	37
Annex	39

RESUM EXECUTIU

Els drets de les dones i de les identitats sexuals i de gènere no normatives es troben, arreu però també a Occident, sota una amenaça que ja ha començat a erosionar avenços que creïem sòlids, i que poden dur a curt termini a un augment de les desigualtats de gènere, fins i tot de les formals, així com de les violències directes i estructurals i, en especial, de la impunitat que les ha sostingut fins ara. L'auge de l'extrema dreta populista, dreta radical ultraconservadora i moviments antiavortistes i contraris a la "ideologia de gènere", un eufemisme que engloba tant el dret al propi cos i la denúncia de la violència, com l'educació sexual i la normalització de la diversitat sexual, augura un període fosc per a les llibertats, que se ceba especialment en les persones migrades i racialitzades, pel caràcter profundament xenòfob que caracteritza i unifica aquesta extrema dreta, que ja governa –sola o en coalició– als Estats Units i a 10 països europeus, encapçalats per Itàlia, Hongria i Polònia.

El creixement d'opcions polítiques antidrets s'entronca amb un retorn a la idea de seguretat nacional com a prioritat màxima, centrada en la protecció de l'Estat per mitjans militars. El militarisme creixent, que es concreta en un discurs marcadament bèl·lic, l'augment generalitzat de la despesa militar i el desplegament de tècniques de control i de vigilància massiva en el marc de la Guerra Global contra el Terrorisme, penetra en els cossos i les vides quotidianes de les persones, condicionant profundament les relacions entre aquestes, fent-les més violentes, deshumanitzant les considerades "altres" i desviant recursos econòmics de partides socials, en un moment en què la desregulació estatal i l'acumulació de capital han extremat la bretxa entre rics i pobres.

Aquest empobriment, que afecta amb especial duresa les dones i les persones LGBTI, ha dut al seu torn a aquestes opcions obertament racistes i misògines a guanyar terreny i poder, aprofitant el descontentament social, la ruptura de vincles i de la por, amb la promesa del retorn a un passat d'ordre i "seguretat", que inevitablement passa pel retorn a la

família patriarcal, per un enclaustrament de les dones a l'espai privat i de les sexualitats dissidents a l'armari de la invisibilització i l'oblit.

Partint de la premissa que només una seguretat que posi el focus en les experiències quotidianes de discriminació i violència estructural que pateixen les persones permetrà reteixir vincles i viure lliures de necessitat i de por, aquest informe recull les aportacions dels Estudis Feministes al camp de la seguretat per determinar els impactes materials de la securització

d'Occident. Impactes que ja es deixen veure en forma d'inseguretat econòmica i trasbals per a la sostenibilitat de la vida; d'inseguretat comunitària, persecució de la migració i discriminació de minories ètniques i racials; d'inseguretat personal i física agreujada pel reforç d'estereotips que alimenten les violències de gènere i la impunitat, i de més inseguretat en l'accés a la salut, especialment de la salut sexual i reproductiva, essent el dret a l'avortament un dels principals enemics a abatre per part d'aquests grups.

1. INTRODUCCIÓ

"Gènere i polítiques de la inseguretat. Una mirada feminista als impactes de la militarització d'Occident" s'emmarca en l'onada de governs populistes de dreta radical i d'extrema dreta caracteritzats per un discurs autoritari i xenòfob, del retorn al paradigma de la seguretat militar i centrada en l'Estat, marcada per les victòries de Jair Bolsonaro al Brasil, Donald Trump als Estats Units, Viktor Orban a Hongria, Rodrigo Duterte a Filipines, Iván Duque a Colòmbia, del govern del M5S i la Lega a Itàlia, la cara més visible del qual és Matteo Salvini, o de la coalició actual entre conservadors i ultradreta que governa Àustria. Tots ells caracteritzats, al seu torn, per discursos i polítiques en defensa de la família tradicional que assenyalen, com a objectiu a combatre, els drets sexuals i reproductius aconseguits en les darreres dècades pels moviments feministes i d'alliberament de lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals i intersexuals (LGBTI).

L'informe, que forma part de la línia de recerca del Centre Delàs en Gènere i militarisme i n'és el tercer treball publicat, se centra en determinar els impactes que el context actual de securització i militarització a Occident, encetat després dels atemptats gihadistes de principis del nou segle i agreujat per l'aflorament d'aquest tipus de governs, poden generar i estan generant en les vides, cossos i drets de les dones i de les persones LGTBI, en el pla tant simbòlic com material, que puguin agreujar la situació d'inseguretat i precarietat permanent en què aquests subjectes ja viuen per l'anomenat contínuum de les violències.

El punt de partida de l'informe és la conflictiva relació entre el gènere i la seguretat, la tensió entre les diferents concepcions sobre el terme i les aportacions que els estudis feministes han realitzat per entendre la seguretat i la inseguretat com a experiències subjectives, determinades per la identitat social i individual i per les diferents violències estructurals que condicionen les nostres vides. Alhora, es busca materialitzar els dilemes que planteja aquesta securització, mitjançant l'anàlisi de diferents casos en el marc dels països occidentals.

Així, l'informe consta de:

- Un primer capítol, "El govern de la inseguretat i la croada contra el gènere", en el qual s'analitzen les causes que han motivat l'auge d'opcions polítiques militaristes, xenòfobes, sexistes i homòfobes a Occident i al món en general, el fracàs de l'Estat com a protector i la relació

estreta entre inseguretat i precarietat econòmica i el retorn a postures tradicionals sobre la seguretat i el gènere.

- El segon capítol, "Fent tremolar els fonaments: les teories feministes sobre la seguretat", relaciona en un pla teòric el gènere, el militarisme i la seguretat, des de la resposta a les teories realista i liberal, que col·loquen l'Estat al centre de la seguretat, però també des de la revisió crítica de teories progressistes i inclusives, com la Seguretat Humana. Es fa una perspectiva històrica sobre l'aportació de les propostes feministes en aquest camp, basades en el qüestionament de les relacions de poder, la concepció de les violències i de la inseguretat com un continu i la necessitat d'una transformació radical de les estructures socials per assolir la seguretat.
- Al tercer i darrer capítol es realitza una anàlisi pràctica sobre el context actual des dels Estudis Feministes sobre Seguretat, centrada en els Estats Units i en aquells països de la Unió Europea en què es triangulen de forma molt clara el lideratge de la dreta i la ultradreta populista, la militarització i securització del país i els impactes i experiències concretes d'inseguretat relacionades amb el gènere, com ara Itàlia, Hongria i Polònia, amb esment a França, Espanya o Àustria.

Considerant la voluntat de fer partir aquest informe des d'una posició emancipadora, que concep la seguretat com a absència d'amenaques a la vida i a la integritat de les persones (Booth, 1991:319) i no únicament com a absència de violències directes o d'amenaques a la integritat de l'Estat, s'analitzen únicament els casos més representatius a Occident, tot evitant conscientment l'actitud paternalista i colonialista que limita la seguretat i els drets humans a quelcom que cal exportar perquè manca en pobles del Sud global i no a casa nostra, així com prenent una postura de responsabilitat envers les violències que la securització i militarització als nostres països, per exemple reflectida en una major producció i exportació d'armes, generen a escala global.

Fent seves les diferents dimensions plantejades per la Seguretat Humana per mesurar en què es concreten la seguretat i la inseguretat, l'informe utilitza les següents variables en l'anàlisi de casos, que es consideren representatives de la situació d'inseguretat de gènere a Occident:

- La seguretat econòmica i de sosteniment de la vida.
- La seguretat social i comunitària, centrada en la vulnerabilització de persones migrades i racialitzades.
- La seguretat personal i la protecció envers les violències per identitat de gènere o opció sexual.
- La seguretat de la salut i, en particular, l'accés a la salut sexual i reproductiva.

Es parteix, doncs, de la premissa que el gènere és essencial conceptualment, empíric i normatiu per a l'estudi de la seguretat internacional, des d'una perspectiva que no només amplia el què s'entén per seguretat, també amplia el rang de subjectes mereixedors d'aquesta (Mendia, 2013). En el cas que ens ocupa, la mirada feminista com a metodologia ens ajuda a observar les dues cares amb què el populisme d'extrema dreta actual es relaciona amb el gènere. Per una banda, reforçant l'elitisme i el caràcter exclouent dels processos de presa de decisions i normalitzant respostes que exigeixen desviar recursos socials i de prevenció de violències cap a la defensa i la seguretat nacional, atacant a més obertament els drets de les dones i persones LGTBI. I, per l'altra, especialment a l'Europa occidental, instrumentalitzant el discurs de la igualtat de gènere i, fins i tot, de l'alliberament sexual, per implementar polítiques més restrictives contra persones migrades i racialitzades.

S'adopta, a més, una perspectiva de gènere en el seu sentit més ampli, no centrada únicament en les experiències de les dones, també en subjectes igualment vulnerabilitzats per la violència d'actors estatals i no estatals per la seva orientació sexual o identitat de gènere. És una presa de posició en un debat no resolt sobre el subjecte del feminisme, davant la urgència de trencar el silenci sobre la situació específica d'inseguretat d'aquests subjectes i una invisibilització majoritària en la recerca sobre pau i relacions internacionals, i fins i tot en l'Agenda de Dones, Pau i Seguretat (Hagen, 2016: 313), que s'intenta contribuir a revertir des d'aquest document.

Es pretén, en definitiva, **aterrar les preguntes i consideracions que planteja la introducció del gènere com a variable en l'àmbit de la seguretat**, en el seu sentit més ampli i en el context actual.

2. EL GOVERN DE LA INSEGURETAT I LA CROADA CONTRA EL GÈNERE

2.1 LA INSEGURETAT COM A FORMA DE GOVERN

Amb la victòria electoral de l'excapità de l'exèrcit Jair Bolsonaro al Brasil, l'octubre del 2018, l'onada de governs populistes de dreta radical i d'extrema dreta, caracteritzats per un fort discurs autoritari i xenòfob, militarista i masclista, sumava un nou aliat. Si, en l'àmbit global, aquest fenomen està encapçalat per Donald Trump als Estats Units, Rodrigo Duterte a Filipines, el ministre de l'Interior italià Matteo Salvini, a Europa hi ha 10 Estats en els quals l'extrema dreta xenòfoba forma part del govern o bé ha obtingut una presència forta (Alemanya, Àustria, Dinamarca, Finlàndia, França, Països Baixos, Hongria, Itàlia, Polònia i Suècia) i té presència a 18 parlaments de països europeus, entre ells, el parlament autonòmic andalús.

Amb la seguretat nacional com a punt estrella dels seus programes, sovint trufats de discursos marciais que equiparen delinqüència i migració, i de solucions que passen –majoritàriament– per un augment de la despesa en defensa, el desenvolupament de noves armes i la militarització interna i de les fronteres, tots

ells abanderaren un retorn a la visió estat-cèntrica i militar de la seguretat, recuperada no obstant a principis del segle XXI amb els atemptats gihadistes a Nova York, Madrid i Londres i l'esclat de la "Guerra Global contra el Terror".

I és que, als països occidentals, la seguretat ha passat en la darrera dècada, de ser una dimensió fonamental del pacte amb què va néixer l'Estat modern, a constituir la pràctica totalitat del que pot esperar-se d'aquest en termes de polítiques públiques. En paraules de Michaël Foessel, el règim securitari o de vigilància en què vivim és tan acusat, que no hi ha, ja, discurs polític o programa electoral que no faci del restabliment de la seguretat –és a dir, del retorn a un passat suposadament idíl·lic i lliure d'amenaçes– el seu objectiu únic o, si més no, la prioritat per a una acció pública creïble (Foessel, 2010: 88-94).

En el pla macro de les Relacions Internacionals, això significa un retorn al paradigma tradicional, una ofensiva neorealista que assimila la seguretat amb la defensa i protecció de l'Estat i l'ús i control de la força militar (Walt, 1991: 212). S'imposa, als països occidentals, una noció –sobredimensionada– de l'existència d'un risc permanent de patir atemptats terroristes, que alterarà de forma profunda el consens sobre els

Drets Humans i sobre les llibertats ciutadanes, com a límit de l'acció dels Estats per preservar la seguretat nacional.

Aquesta revitalització de la visió tradicional i militar de la seguretat, així com la victòria de forces de la dreta més reaccionària, no és una qüestió purament tècnica o política, determinada per la situació de conflictivitat global, sinó que va estretament lligada a un fenomen econòmic, el dels Estats occidentals que, incapaços d'oferir protecció econòmica i benestar social en un context de globalització ferotge, privatització i desregulació i desballestament del sistema públic, "aborden el camp de la por a cop de legislació penal i de murs que amaguen la debilitat de les nacions" (Foessel, 2011:89). L'Estat liberal, davant la pèrdua a passes gegantines de sobirania nacional, protagonitza un retorn estètic al pacte fundacional, segons el qual els ciutadans se sotmeten al poder de l'Estat per rebre seguretat i protecció a canvi de legitimar la seva autoritat. Però la protecció, amb l'economia global i estatal en mans del capital privat, es trasllada a un pla totalment secundari quan la prioritat és incrementar el benefici. I, quan aquesta protecció social desapareix, la inseguretat i la por es disparen (Spike Peterson, 2018: 173).

Així doncs, la securització actual d'Occident i del món, entesa com el desplegament de mesures d'emergència, de poders especials, sobretot militars i de legitimació de l'ús de la força en resposta a amenaces existencials (Buzan i altres, 1998), s'explica en part per la situació actual de descomposició social, com bé explica en una entrevista recent la filòsofa marxista Clara Ramas San Miguel. El capitalisme basat en l'acumulació per desposseïció de les classes populars a nivell mundial, que ha generat una bretxa de desigualtat cada cop més acusada entre rics i pobres, i la globalització neoliberal, han esquinçat els nostres vincles col·lectius, abocant-nos a una sensació de desordre social i a "un sentiment d'intempèrie i desemparament", que de forma progressiva ens aboca a la lluita desesperada per sentir-nos menys fràgils,¹ menys vulnerables. Aquesta sensació de precarietat, reforçada també per la inseguretat econòmica permanent, que s'agreuja amb la desfeta de l'Estat del Benestar i el desmantellament dels drets laborals (Lorey, 2016), empeny milions de persones a l'exclusió social i política. En aquest context, els moviments ultraconservadors, identitaris i feixistes capitalitzen la necessitat d'exorcitzar les pors i incerteses i d'expressar la ràbia i desafecció envers la política institucional liberal i socialdemò-

crata,² oferint solucions simplistes i dos bocns expiatoris perfectes: les persones migrades, refugiades i racialitzades que viuen al país o que travessen les seves fronteres i els drets de les dones i les persones LGTBI.

2.2. MASCULINITAT, IDENTITAT BLANCA, SEGURETAT I PODER

En aquesta estratègia de seguretat per la supervivència material i identitària de l'Estat/nació, el feminisme i la reapropiació que proposa dels cossos, les vides i la reproducció, són una amenaça existencial, és a dir, quelcom que requereix solucions d'emergència dins o fora de la legalitat (Buzan, 1998), doncs, com bé va dir l'ex-assessor de Trump Steve Bannon, "pretén desfer 10.000 anys d'història"³ del Patriarcat.

Així, les dues croades que més clarament uneixen tots els actors de la nova dreta radical i l'extrema dreta populista és la defensa xenòfoba de la identitat blanca i la lluita contra els avenços en matèria de gènere i opció sexual, en una contrarevolució racista, sexista i homòfoba que pretén restaurar l'ordre jeràrquic assignat a cadascun dels rols i les categories racials, assumint-los com a fets naturals i "de sentit comú" (Garbagnoli i Prearo, 2017).

Aquesta reacció ultraconservadora, comuna a tot Occident i Llatinoamèrica, respon també a la por dels subjectes que s'inscriuen en la masculinitat hegemònica a la pèrdua de poder, privilegis i estatus, precipitada per l'empobriment econòmic, la creixent diversitat ètnica i cultural fruit de les migracions i per la irrupció en l'agenda pública i política de la lluita feminista i per l'alliberament sexual, amb una vocació no únicament simbòlica, sinó de transformar situacions d'opressió i discriminació, que inevitablement passen per un canvi en el model econòmic i en les relacions de gènere, i pel repartiment democràtic del poder i de l'accés a l'espai de presa de decisions.

Però també és una conseqüència de l'assumpció, per part del poder i del capital, de les demandes de diversitat cultural i de gènere, per neutralitzar aquesta potencial redistribució dels recursos econòmics, fet que ha propiciat una identificació –interessada– de la lluita feminista i per l'alliberament sexual amb la institucionalitat burgesa i els "mals" de la globalització, i que ha ajudat a abraçar el discurs misogin de la dreta populista radical, que comença a estar present

1. Cuarto Poder, entrevista a Clara Ramas San Miguel, 24/09/2018: <https://www.cuartopoder.es/cultura/2018/08/23/clara-ramas-marx/>

2. Visegrad Insight, Veronika Grzebalska, "Anti-Genderism and the crisis of neoliberal democracy", 7/03/2016: <https://visegradinsight.eu/why-the-war-on-gender-ideology-matters-and-not-just-to-feminists/>

3. Independent UK, "Steve Bannon warns Trump the 'anti-patriarchy movement' will be bigger than the Tea Party", 12/02/2018: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/steve-bannon-trump-tea-party-anti-patriarchy-movement-times-up-bloomberg-breitbart-news-a8206426.html>

també en certa esquerra, llançant als homes blancs i heterosexuats un missatge de suport davant la pèrdua de privilegis.⁴

Aquests líders polítics encarnen, així, el supremacisme blanc, l'anti-intelectualisme, la crítica a l'aburguesament de la socialdemocràcia i al desballestament de l'Estat del benestar, des d'una posició ideològica que, com definiria la pensadora i investigadora feminista Rita Laura Segato, parteix d'un fanatisme patriarcal militant, sospitosament afí al bel·licisme (Segato, 2015:17), que agita el fantasma de la "ideologia de gènere" com a categoria d'acusació. Aquest concepte, nascut de l'Església catòlica, uneix grups contraris al dret al propi cos, associacions antiavortistes, ultracatòlics i l'extrema dreta des de fa uns 5 anys, en campanyes i mobilitzacions mundials per qüestionar la "desnaturalització de l'ordre sexual", que concep no només els rols dels homes i les dones, la masculinitat i la feminitat, sinó la pròpia existència de dos únics sexes, com a construccions socials i culturals, que canvien fruit del moment i circumstàncies. La defensa de l'ordre patriarcal i de la família tradicional davant de l'amenaça del gènere es concreta en una voluntat de retallar o retrocedir en els avenços aconseguits en matèria d'igualtat, com per exemple els drets sexuals i reproductius. Es pretén el retorn als rols tradicionals, que serveixen a les narratives sobre la seguretat nacional uns protectors –l'Estat a nivell macro– i uns homes a nivell micro– i unes protegides, les dones. La resta ni tan sols existeix.

En aquest sentit, retorna també la inqüestionabilitat dels qui "porten la seguretat", els actors securititzadors (normalment líders polítics, burocràcies, aparells estatals, governs, lobbies i grups de pressió) que tenen la potestat de declarar que alguna cosa està sota amenaça existencial, i quina és aquesta cosa –l'objecte, estructura o grup de persones referent– amenaçada i que lluita legítimament per sobreviure (Buzan, Wæver i de Wilde, 1998).

Els objectes referents poden ser l'estat, la sobirania nacional, una ideologia o corrent política, economies nacionals, identitats col·lectives, comunitats, espècies o habitats (Buzan et al, 1998). En el cas dels governs analitzats, amb un marcat caire xenòfob, allò que es percep com a amenaçat seria la identitat blanca, la classe obrera blanca, les "nostres dones". Quan un fet, per exemple l'actual crisi migratòria o el gihadisme, és considerat una "amenaça a la seguretat nacional", passa de ser un fet polititzat, que requereix una gestió per part de l'Estat dins dels marcs legals, a securitit-

zar-se, fet que requereix una acció d'emergència, sigui dins o fora dels marcs legals, com ara militaritzar les fronteres o sotmetre una comunitat concreta a vigilància massiva i permanent.

És el procés que els precursors de les anàlisis crítiques sobre seguretat, l'Escola de Copenhage, anomenen securitització, on es posa de relleu aquest caràcter no objectiu a l'hora de designar el que constitueix o no una amenaça existencial (Buzan et al, 1998), i que és clau com a base per qüestionar que, si les amenaces existencials no són objectives, el que l'Estat considera amenaces a la seva seguretat no necessàriament ha de coincidir amb els perills existencials que enfronten les seves habitants, pel que la seguretat estatal no es transfereix automàticament als individus (Hoggensen i Rottem, 2004:158).

Les amenaces depenen, doncs, de decisions que tenen a veure amb motivacions polítiques i prioritats (Sjoberg, L., 2009). Aquesta equiparació dels interessos d'Estat, nació i societat com una sola cosa indivisible, que suposa un retorn a la visió realista de la Guerra Freda, aparta el focus de la inseguretat de la cobertura de les necessitats bàsiques dels individus i de les comunitats nacionals, religioses o ètniques, que proposen altres visions de la seguretat, com ara la Seguretat Humana. El caràcter subjectiu de l'elecció de les amenaces existencials envers les quals es necessita protecció és, també, una de les principals crítiques que es fa des del gènere als Estudis sobre Seguretat, ja que obre les portes a visibilitzar tot un ventall d'amenaques existencials que colpegen de forma quotidiana persones i comunitats, especialment aquelles que pateixen nivells més alts de vulnerabilitat.

Així, el gènere és rellevant en aquest cas, no només per la profunda misogínia que destillen els discursos d'aquests nous líders de la geopolítica realista, sinó perquè és causa i conseqüència alhora, un factor per entendre les victòries de l'extrema dreta militarista i xenòfoba i la globalització salvatge que ha empobrit les classes populars a Occident, mentre continuava espoliant recursos del Sud Global, exposant les persones a una situació de precarietat i inseguretat creixent a molts nivells. També és del tot imprescindible per analitzar el retorn de l'Estat com a únic referent de la seguretat i de la defensa, d'allò militar i de la securitització com a prioritat absoluta per davant del sosteniment de la vida. I ho és per reconèixer de quina manera les identitats de gènere i sexuals, juntament amb la resta d'identitats que ens configuren (classe social, raça i ètnia, estatus de ciutadana o de migrada, capacitats corporals) determinen les vivències d'inseguretat i vulnerabilitat que patim (Mendia, 2013).

4. Open Democracy, "Matteo Salvini, renaturalizing the racial and sexual boundaries of democracy", 1/10/2018: <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/sara-garbagnoli/matteo-salvini-renaturalizing-racial-and-sexual-boundaries-of-dem>

3. FENT TREMOLAR ELS FONAMENTS: LES TEORIES FEMINISTES SOBRE LA SEGURETAT

3.1 LA VIOLÈNCIA QUOTIDIANA I LA NECESSITAT D'UNA SEGURETAT FEMINISTA

Malgrat la inexistència de xifres globals actualitzades que quantifiquin, d'any a any, la incidència de la violència per motius de gènere i opció sexual, algunes pensadores, com Rita Laura Segato o Sílvia Federici, parlen d'un augment global de la violència i de la brutalitat d'aquesta –especialment a les fronteres entre els països del Nord i del Sud global– com a manifestació i símptoma d'un món en què la masculinitat està permanentment a prova, un estatus que ha de ser constantment reproduït i demostrat davant dels altres homes. I és en les situacions de més vulnerabilitat quan aquest estatus s'adquireix per la via de la força, de la violència. L'home més letal és el subjecte insegur.⁵

5. Revista Contexto, entrevista a Rita Laura Segato, 15/03/2017: <https://ctxt.es/es/20170315/Politica/11576/Feminismo-Violencia-de-g%C3%A9nero-Rita-Laura-Segato-La-guerra-contra-las-mujeres-Nuria-Alabao.htm>

D'altres, com Caroline Kennedy, asseguren que la violència contra les dones és més freqüent a les societats militaritzades (Kennedy, 2007:125), per la legitimació de la violència en general a l'hora de gestionar i resoldre conflictes i per la deshumanització que alimenta, i que no només impregna l'àmbit de les polítiques públiques, penetra també a les llars i les relacions humanes i familiars, aprofitant la divisió sexual del treball i els estereotips que imperen en la societat en el seu benefici. El militarisme i l'augment de la violència que aquest porta associat es presentaria des d'una aproximació feminista com la major amenaça a la seguretat de les persones (Mendia, 2013) i, en particular, de les dones, lesbianes, gais i persones transsexuals i intersexuals, ja que és la màxima expressió dels valors patriarcal i, a més a més, implica la desviació de recursos des de la inversió social cap a la despesa militar, en detriment de programes de protecció social, fet que, com veurem en l'anàlisi de casos posterior, podria tenir un impacte devastador en l'economia i el sosteniment de milions de dones i persones LGBTI.

Un informe de l'Organització Mundial de la Salut exposa que, a la regió en què se centra l'informe, una de cada 4 dones ha patit o pateix violència per part de

la seva parella o exparella. Si ampliem l'estadística a la violència de gènere física o sexual, amb independència de si el perpetrador és parella o exparella, un 32,7% de les dones a l'Europa occidental i els Estats Units, és a dir, una de cada 3 dones, admeten haver viscut una situació d'aquest tipus.⁶ La prevalença d'aquesta amenaça entre les dones és, doncs, extremadament alta, però no és considerada un imput rellevant de la seguretat en majúscules que, sota el paradigma realista, en paraules d'Ann Tickner, intenta explicar les causes de la guerra a través d'un discurs que privilegia les visions des de la masculinitat hegemònica (Tickner, 1992:3), és a dir, les experiències d'una elit d'entre els homes. Tickner introduirà la necessitat de connectar els efectes de la violència amb les experiències quotidianes d'inseguretat i de reconèixer el paper de les violències estructurals en aquestes.

Les violències es connecten, doncs, no com a fenòmens aïllats, sinó partint de la premissa que succeeixen en capes que se superposen (True i Tanyag, 2018:16) i que existeixen múltiples vincles entre la inseguretat que es viu a l'espai domèstic, a la comunitat, a l'estat i en l'àmbit global, el que Cynthia Cockburn anomena "contínuum de les violències" (Cockburn, 2004). El reconeixement d'aquest vincle, d'aquesta continuïtat entre les diferents formes de violència és una de les principals aportacions de les Teories Feministes sobre seguretat, sobretot en el marc del procés de securització actual, les narratives del qual aïllen la violència per motius de gènere o opció sexual d'estructures de poder, desigualtat i discriminació simbòlica, les anomenades violències estructurals.

Així doncs, de la mateixa manera que el sistema econòmic global actual genera una molt desigual distribució d'autoritat, privilegis i recursos, també genera una distribució, tan desigual com l'anterior, d'inseguretat. Prenent en consideració les desigualtats polítiques i econòmiques estructurals que ja existeixen entre homes i dones, el gènere contribuirà a produir una distribució d'inseguretats diferenciada, i les experiències de vulnerabilitat variaran en funció de si ets home, dona o si no t'identifiques amb cap d'aquestes dues categories. La globalització neoliberal i la securització actual intensificaran aquestes jerarquies estructurals i les inseguretats que hi van associades (Spike Peterson, 2018: 179). És per això que la comprensió dels patrons de gènere que actuen en el desplegament de la seguretat, des d'una perspectiva feminista, es torna imprescindible.

6. Informe "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and nonpartner sexual violence." de l'Organització Mundial de la Salut (WHO, 2013). Darreres xifres actualitzades amb caràcter global, que mostren la incidència mundial del fenomen de la violència masculista.

3.2 UNA INTRODUCCIÓ A LES TEORIES FEMINISTES SOBRE SEGURETAT

Malgrat que el gènere condiona una comprensió adequada de l'origen de les vulnerabilitats i amenaces que contribueixen a la inseguretat (Detraz 2012: 131), les Relacions Internacionals, i dins d'aquestes els Estudis sobre Seguretat, han estat històricament impermeables –si no directament hostils– a l'anàlisi de gènere i a la perspectiva feminista, pel qüestionament dels eixos vertebrals que conformen els corrents dominants de les Relacions Internacionals (Mendia, 2013). Fins al punt, en paraules de Jonathan D. Wadley, que enlloc és més ensordidor el silenci sobre el gènere que en el camp de la seguretat internacional (Wadley, 2010: 39).

Per a J. Ann Tickner, pionera en el desenvolupament d'una perspectiva de gènere sobre les Relacions Internacionals, el rol de les dones en la seguretat nacional i internacional realista ha estat contradictori i ambigu. Per una banda, han estat sempre aquelles a protegir per part dels homes i de l'Estat, és a dir, que han estat tradicionalment la justificació per a moltes accions en nom de la seguretat. En canvi, han tingut, històricament, zero control sobre les condicions de la seva protecció. En el nom del racionalisme i la universalitat, els realistes han articulat la Seguretat en majúscules des d'un lloc molt específic, des de l'Estat (Hoogensen, 2004:161).

Fins i tot quan la necessitat de traslladar el focus des de la guerra a la negociació, el marc de protecció i les experiències dels individus, com en el cas del paradigma liberal, les necessitats de seguretat han estat en molts casos establertes en funció de les experiències de violència a l'espai públic d'un grup concret dins dels homes, en aquest cas, els que tenen accés als aparells de l'Estat, excloent qualsevol consideració sobre les experiències i situació de les dones i sense cap revisió crítica de la parcialitat de les seves anàlisis (Stokes, 2014:48).

A l'hora de determinar quines són les principals amenaces existencials pels membres d'una societat, la perspectiva feminista se centra en la seguretat d'individus i comunitats, a més de la seguretat dels Estats i de les organitzacions internacionals, aplicant la consigna clàssica, "allò personal és polític" a l'àmbit internacional i de la seguretat, "allò personal és internacional" (Sjoberg, 2010:24). L'anàlisi de gènere observa i connecta, doncs, la violència quotidiana que succeeix a la família, a la llar i a la comunitat amb la violència a nivell macro i les relacions entre estats i actors no estatals (Spike Peterson, 2003).

Les Teories Feministes sobre la Seguretat, que formen part dels Estudis Crítics Sobre Seguretat, qüestionen els estudis de seguretat en defensa d'una definició més àmplia del terme, coincidint en aquest sentit amb la resta de teories crítiques amb el realisme, que prengui en consideració les veus i rols de les dones (Stokes, 2014:44), en un principi únicament de forma quantitativa, reivindicant un lloc per a les dones en les institucions de l'àmbit de la seguretat, per avançar cap a una visió més crítica i transformadora, que busca qüestionar els fonaments de les teories tradicionals i trencar el dogma de la seguretat com a quelcom unívoc, a través de preguntes, precisament, com: qui determina quines són les majors amenaces existencials i per a qui? Qui defineix i interpreta la seguretat? Qui ha de rebre aquesta seguretat? Com es manté la seguretat?

Aquesta proposta la resumeix de forma molt clarificadora Fionnuala Ní Aoiláin, avui comissionada de les Nacions Unides pels Drets Humans en la lluita contra el Terrorisme quan diu que "les societats que no són segures per a les dones, simplement no són segures" (Ní Aoiláin, 2011: 62). Malgrat que posa el focus únicament en les dones, la proposta categòrica que la condició de segur o insegur d'un Estat depèn del grau de seguretat personal i comunitària de les persones que estan més vulnerabilitzades o més insegures (Mendia, 2013), o que són objecte de forma més freqüent d'atacs a la seva integritat i vida, és una de les aportacions més transcendents, i alhora deliberadament ignorades, de la teoria feminista en aquest camp. Per Irantzu Mendia, la seguretat hauria de ser definida per les persones que estan més insegures, tenint en compte que l'existència de les dones i la seva experiència d'(in)seguretat està determinada per altres factors com la seva classe social, la identitat i orientació sexual, capacitats, ètnica, cultura, etc. La seguretat s'articulària, doncs, des de les veus insegures (Mendia, 2013). Associada amb la vida quotidiana, les llibertats i els drets humans, la seguretat abastaria, pel feminisme, la protecció contra les violències en els àmbits públic i privat, l'estabilitat econòmica, l'accés a un sostre, aigua i aliments, la llibertat d'escollir quan es fa sexe o quan es procrea i moltes més consideracions de les que pren l'actual concepte de seguretat nacional (Stokes, 2014:52), algunes d'elles en consonància amb les propostes de la Seguretat Humana, un corrent teòric-pràctic de la seguretat que, no obstant això, ha patit una revisió molt crítica per part dels Estudis Feministes sobre Seguretat.

En definitiva, tant el militarisme, com la globalització i les Relacions Internacionals reflecteixen construccions estereotípiques sobre les masculinitats i les feminitats i perpetuen distincions artificials en-

tre les esferes pública i privada, la política i l'economia, l'economia productiva i la reproductiva i entre els contextos "de crisi" i de "no crisi" (Sjoberg, 2010). La perspectiva feminista ens ajuda a qüestionar la retòrica del moment de crisi actual, atenent la violència preexistent, subjacent a totes les societats patriarcals i capitalistes (True i Tanyag, 2018:16), i les injustícies que dones, lesbianes, gais, trans i intersexuals pateixen de forma quotidiana, exacerbades en determinades circumstàncies i ajudant a crear una perspectiva holística i integral sobre què significa la seguretat.

3.3 LES CRÍTQUES A LA SEGURETAT HUMANA DES DEL GÈNERE

Cap al final de la guerra freda, com tornarà a passar de nou després de l'11S, la idea dominant i hegemònica sobre la seguretat es limitava, majoritàriament, a l'anàlisi d'amenaces que possessin en risc l'estabilitat i la continuïtat de l'Estat (Detraz 2012: 131). Als anys 90 i coincidint amb l'augment de les desigualtats econòmiques entre estats i dins dels estats, té lloc una revisió teòrica dels Estudis sobre Seguretat, en la qual es qüestiona de ple la concepció estat-cèntrica i la idea que les úniques amenaces són les militars (Pérez de Armiño, 2013).

El 1994, la Seguretat Humana salta de la formulació teòrica a l'aplicació en polítiques públiques, essent adoptat el terme pel Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament (PNUD), que al seu Informe de Desenvolupament Humà incorpora el terme, afirmant que "el concepte de la Seguretat Humana ha estat definit de forma molt limitada durant massa temps, (...) oblidant les preocupacions legítimes d'aquells que cercaven seguretat en les seves vides quotidianes" (PNUD, 1994: 22).

És difícil establir una definició de Seguretat Humana, pel fet que aquesta ha estat conceptualitzada i definida de formes múltiples i sota interessos polítics, teòrics i econòmics diversos. No és, per tant, un terme unívoc, sinó que presenta diferències considerables de conceptualització i en les polítiques proposades per assolir-la, en el grau de desafiament a les visions tradicionals de la seguretat i en la seva càrrega crítica envers les estructures d'opressió i poder vigents, essent aquesta darrera un fonament important de les crítiques que rep per part dels corrents més transformadors de la seguretat, i també per part dels Estudis Feministes sobre Seguretat.

La Seguretat Humana ha esdevingut en dos grans enfocaments (Pérez de Armiño, 2013):

■ **Enfocament ampli**, que es correspon amb la formulació original del PNUD al 1994, estretament vinculat al concepte de desenvolupament humà, èmfasi en la satisfacció de necessitats bàsiques. Seguretat com a situació en què les persones estan lliures de tot tipus d'amenaques a la integritat humana, garantint desenvolupament, la vida i la dignitat. Dues dimensions: llibertat respecte de la por (lliures de l'amenaça de la violència física) i la llibertat respecte a la necessitat (tenir les necessitats bàsiques cobertes). L'informe del PNUD de 1994 desglossa, a més, la seguretat humana en 7 tipus concrets de seguretat: econòmica, alimentària, sanitària, mediambiental, personal, comunitària i política.

■ **Enfocament restringit**: la versió més fàcil d'adoptar i assimilar des de les democràcies liberals, que l'han limitat a la llibertat respecte de la por, deixant de banda la qüestió fonamental del benestar i desenvolupament, i amb la justificació de "fer el concepte més mesurable i operatiu a la pràctica de les polítiques públiques", neutralitzant el contingut més transformador i el potencial crític d'aquest corrent.

La Teoria Feminista sobre la Seguretat (FST, per les seves sigles en anglès) problematitza el concepte dominant de seguretat i busca explicar, i sobretot transformar, el funcionament del gènere i del poder a les Relacions Internacionals (Mendia, 2013), fet que xoca amb la inèrcia de la Seguretat Humana, a qui els corrents més crítics acusen d'haver-se deixat captar i instrumentalitzar pels poders occidentals (Pérez de Armiño, 2013), especialment en el marc de la Guerra Global contra el Terror, despullant-se del seu contingut crític i transformador i essent utilitzat cada vegada més per justificar polítiques d'ajuda internacional lligades a interessos de seguretat nacional (Mendia, 2013).

Una de les majors crítiques des del feminisme a la Seguretat Humana és la manca d'inclusió del gènere com a variable que determina experiències d'inseguretat, de forma transversal (Detraz, 2012: 139), començant pel risc d'emascarar diferències sota el terme humà/na (Hudson, 2005), invisibilitzant les diferències i desigualtats internes que aquesta pretesa universalitat amaga, de la mateixa manera que ho fan les propostes conservadores sobre seguretat. Hoggensen i Vigeland suggereixen la necessitat de dotar la seguretat humana de perspectiva de gènere per exposar com les necessitats de seguretat individuals varien en funció de la pertinença a un determinat grup o altre, visió que reflecteix la relació interdependent entre les dimensions individual i social que proposa el pensament feminista (Hoggensen i Vigeland, 2004).

Més enllà encara: el debat sobre agència i securització de les violències

Dins la teoria feminista, com a corrent de pensament i anàlisi extremadament diversa, existeixen mirades divergents pel que fa a l'abordatge de les desigualtats, i també sobre la relació a establir amb la seguretat, amb la securització, amb l'Estat i amb la gestió de les amenaces. Si bé sembla que és una opinió majoritària que les principals amenaces contra els cossos i les vides de les dones, com ara la violència domèstica i violència de gènere o la inseguretat econòmica i alimentària, generen una situació de vulnerabilització, existeix un dissens profund en alguns corrents del feminisme sobre quina ha de ser la resposta a aquesta constatació i si aquesta implica constrènyer les demandes en marcs normatius.

Les limitacions d'aquesta assumpció de les demandes de seguretat per part del sistema i de la institucionalitat, té traduccions clares en l'anomenada Agenda de Dones, Pau i Seguretat, que al seu torn és una de les grans victòries pel que fa a reconeixement de les demandes del moviment internacional de dones. Entre els anys 90 i 2000, s'aproven tota una sèrie d'instruments normatius d'abast internacional, com ara les resolucions del Consell de Seguretat de les Nacions Unides 1325 i 1820, que abordaven, per primera vegada, la necessitat d'incorporar les dones als post-conflictes i negociacions de pau, protegint la seva seguretat i considerant, en el cas de la darrera, la violència sexual en el marc del conflicte com a dany específic de gènere. Si, evidentment, el reconeixement públic d'una situació de discriminació i invisibilitzada és un avenç molt positiu, a la pràctica, el contingut conceptual i normatiu d'aquestes dues resolucions també té un efecte limitador, començant pel fet que les resolucions es circumscriuen al marc dels conflictes armats, però no contenen criteris o instruments fàcilment aplicables a la seguretat en contextos de conflicte social contra els cossos de les dones (Ellerby, 2015).

Alhora, més enllà de la securització de la societat en el seu conjunt, els mateixos moviments de dones, lesbianes, gais, bisexuals i trans, viuen un debat al seu si sobre la pertinença que la resposta a l'habitabilitat de la seva vida, a la inseguretat que pateixen com a subjectes travessats pel gènere, sigui securitària. Entenent la securització segons la proposta de l'Escola de Copenhage, no només com a politització d'un fet, sinó com a delegació de l'obligació de respondre a aquest en l'Estat. Uns Estats, a més, fortament masculinitzats, que defensen els interessos d'una elit política, econòmica, racial i de gènere concreta i que problematitzen cada vegada més els drets sexuals i de gènere. Que, addicionalment, responen als

reptes de seguretat de forma punitiva i, molt habitualment, mitjançant polítiques carceràries, entenent que la presó representa un instrument amb un biaix de classe, gènere i raça, que castiga amb especial duresa certes poblacions i que, lluny de fer més segures les vides de les persones, pot contribuir a perpetuar desigualtat i violència estructural –també de gènere– contra les persones preses.

No són poques les teòriques feministes sobre Relacions Internacionals que problematitzen l'acció dels Estats i qüestionen el seu estatus de "protector de les dones", per la seva implicació en el manteniment de les construccions culturals i estereotips que perpetuen les violències de gènere i condemnen certs subjectes a un accés a la salut inadequat, a l'assetjament sexual, a la impunitat, a la bretxa salarial i de drets, etc. En aquest sentit, les Teories Feministes sobre Seguretat no neguen la possibilitat d'obtenir una protecció limitada per part de l'Estat, o la seva obligació de proveir-la (Blanchard, 2003), però qüestionen la noció de "protecció", considerant-la "l'obtenció d'obediència/subordinació a canvi de promeses de seguretat" (Peterson 1992, 50).

Seguint el dilema que Brian Job anomena el "dilema de la inseguretat", enfortir els mecanismes securitaris dels Estats, que després apliquen contra determinats

grups i individus, en perjudici de la seva seguretat, té riscos (Job 1992:18). En el context actual, un moviment de l'Estat per a protegir un subjecte concret, per exemple, les dones blanques que pateixen agressions sexuals al carrer, pot acabar desprotegint al seu torn o vulnerabilitzant encara més altres subjectes. La imatge distorsionada que les violacions i agressions o feminicidis es donen massivament en mans d'estrangers, per exemple, ha comportat una forta reacció social i política contra els homes refugiats i migrants a països com Alemanya, contribuint a alimentar l'auge d'una xenofòbia que també impacta en termes d'inseguretat sobre les dones de la mateixa comunitat. El mateix succeeix amb els sistemes de seguretat i detecció dels aeroports, desplegats en nom de la prevenció contra el terrorisme i que faciliten les vulneracions de drets i les vexacions a les persones transsexuals i transgènere.⁷

Els riscos de securititzar les amenaces de gènere, passen també per la promulgació de lleis que poden tornar-se en contra dels subjectes a protegir, com les legislacions sobre discursos d'odi o contra el terrorisme i apartar-nos d'objectius com el de la transformació de l'estructura social.

7. National Center for Transgender Equality, "Know your rights": <https://transequality.org/know-your-rights/airport-security>

4. METODOLOGIA DE LES ANÀLISIS DE CASOS

En aquest capítol es realitzen dues anàlisis de casos, partint d'una anàlisi dels Estats Units de Trump i de l'Europa de Salvini, Orban i el partit de la Llei i la Justícia a Polònia. Per tal de poder relacionar els diferents factors que, en el context actual a Occident, però especialment en els territoris escollits, estarien generant situacions d'inseguretat i vulnerabilització per a les persones que els habiten, l'observació dels casos parteix de diverses de les dimensions de la seguretat humana, com ara l'econòmica, la de salut, la personal o la comunitària, adaptant aquestes a les **principals afectacions a la seguretat en el cas de les dones i altres identitats sexuals i de gènere a Occident**, malgrat que no aborda dimensions com la mediambiental que són ja crucials en termes de seguretat/inseguretat internacional.

Es considera, també, el pioner **Índex de Dones, Pau i Seguretat** (Women, Peace, and Security Index) que el Georgetown Institute for Women, Peace and Security (GIWPS) i el PRIO (Peace Research Institute) van presentar aquest octubre passat, i que aborda l'omissió de les mesures de monitoratge de la igualtat de gènere

en les anàlisis sobre conflictes, la fragilitat dels Estats, les crisis i tensions polítiques.⁸ El WPS Index relaciona la propensió d'un Estat a usar la violència per resoldre disputes internes o externes, amb els nivells de violència de gènere en l'àmbit de la parella i la pervivència de normes socials discriminatòries que justifiquin atacs als drets de les dones.

Per establir una relació consistent i sòlida entre la militarització i securització actual, l'ofensiva xenòfoba i ultraconservadora i els impactes reals de gènere, en l'informe s'han considerat tant els **elements discursius** que poden atiar la discriminació i la violència i contribuir a deshumanitzar, com els **impactes materials** –econòmics i legislatius o normatius– sobre els cossos i vides de les dones i les persones LGTBI. Els indicadors s'han elaborat amb una voluntat inclusiva, que abasti la interacció de les variables d'identitat sexual i de gènere, classe social o estatus econòmic i ciutadania/situació irregular i component racial, per tal de reflectir totes les dimensions que condicionen l'experiència d'inseguretat i vulnerabilització de les persones.

8. The Women, Peace and Security Index: <https://giwps.georgetown.edu/the-index/>

4.1 ESTRUCTURA DE L'ANÀLISI I INDICADORS

Per tal de contextualitzar la pertinença del país escollit i la seva rellevància per a l'anàlisi, cada cas s'inicia amb una primera introducció sobre la situació política i una presentació global de la situació econòmica i de militarització al país, així com de la presència de discursos xenòfobs i bèl·ligers contra els drets de les dones i persones LGTBI per part dels governs respectius. Tenint en compte, però, les diferències entre els països que s'analitzen, que coincideixen en qüestions com les reformes legislatives per a normalitzar

l'emergència i en l'assenyalament i persecució de comunitats racialitzades i migrades, però que difereixen en la ferocitat del discurs i dels atacs als drets de les dones i les persones LGTBI, especialment en els casos d'Itàlia i també l'extrema dreta d'altres països com França, Suècia o Alemanya, que presenten particularitats en aquest sentit, com ara la instrumentalització de la igualtat de gènere i del discurs de l'alliberament sexual al servei de les polítiques identitàries. Dos fenòmens anomenats feminacionalisme i homonacionalisme i que es desenvolupen en l'apartat dedicat al centre i sud d'Europa.

Quadre de dimensions i indicadors valorats en els casos pràctics

► DIMENSÍO SÒCIO-ECONÒMICA DE LA SEGURETAT

Es considera, en aquest cas, la balança i prioritització entre la despesa destinada a defensa i seguretat i els recursos invertits en el sosteniment i protecció de la vida i de la seguretat humana (despesa social). Es considera el pes de la despesa militar i la social en el pressupost públic i en el PIB del país, les dades d'empobriment de la població i de la població femenina per origen i, allà on existeixen, l'empobriment d'altres col·lectius i identitats sexuals i de gènere i altres indicadors com la taxa de població carcerària.

Les dades s'extreuen d'instituts i centres de referència sobre despesa militar, militarització i defensa, com ara els informes sobre despesa militar global i per països del Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) i el Global Militarization Index, del Bonn International Center for Conversion (BICC), així com de la base de dades de desigualtats de l'OCDE, les estadístiques de l'Eurostat i els principals documents sobre prioritització de la despesa elaborats per campanyes com la Campanya Global per la reducció de la despesa militar (GCOMS).

► DIMENSÍO COMUNITÀRIA I SOCIAL DE LA SEGURETAT

Recull els abusos sobre població migrada i racialitzada, la persecució normativa/legal, policial i militar o paramilitar envers aquesta, els principals impactes de seguretat a les fronteres i a l'interior del país, la protecció a dones migrades i refugiades víctimes d'atacs sexuals i de tràfic de persones i l'accés d'aquestes poblacions i comunitats a la sanitat, educació o habitatge.

Les dades s'extreuen dels informes anuals de diferents comissionats de les Nacions Unides i d'organitzacions internacionals i locals de defensa dels drets fonamentals i humans, com Human Rights Watch, Amnistia Internacional, l'ACLU dels Estats Units o l'Europea Fundamental Rights Agency (FRA) i de les denúncies de les entitats defensores dels drets de les persones migrades.

► DIMENSÍO PERSONAL DE LA SEGURETAT I PROTECCIÓ CONTRA LES VIOLÈNCIES

Es contemplen l'impacte de la violència física i de les amenaces a la vida i a la integritat per motius de gènere i d'opció sexual (feminicidi, agressions sexuals i de caràcter homòfob, lesbòfob i trànsfob) i les denúncies per maltractaments, així com l'existència de sistemes de protecció contra aquestes violències, el seu funcionament i els índexs d'impunitat dels perpetradors, siguin aquests actors estatals o no estatals.

Les dades es recullen dels informes de l'Organització Mundial de la Salut, de les bases de dades estadístiques d'Eurostat i de cada país, dels informes de la FRA a Europa, dels informes al comitè de la CEDAW (Convenció de les Dones) i dels anomenats "informes ombrats" que realitzen les organitzacions de defensa dels drets de les dones.

► DIMENSÍO DE SALUT DE LA SEGURETAT

Es mesura l'accés a la salut en general i a la salut sexual i reproductiva en particular i l'accés a la planificació familiar i les limitacions i obstacles legals i socials a l'avortament, així com la securització de les dones amb VIH i l'accés d'aquestes a tractaments adequats.

Les dades s'extreuen dels informes de l'Organització Mundial de la Salut, de l'agència de les Nacions Unides en la lluita contra la SIDA (UNAIDS), d'un informe d'Amnistia Internacional publicat recentment i de diferents informes nacionals.

5. LES DIMENSIONS DE LA INSEGURETAT DE GÈNERE A OCCIDENT

5.1 ESTATS UNITS D'AMÈRICA, UN EXÈRCIT DE 40 MILIONS DE POBRES

Primera potència econòmica, militar i tecnològica mundial, als Estats Units hi viuen quaranta milions de pobres, gairebé la meitat d'aquests (18,5 milions) en situació de pobresa extrema, un de cada 8 dels seus 326 milions d'habitants.⁹ Amb un PIB de quasi 19,39 bilions de dòlars el 2017, els EUA són el tercer país amb major esclatxa de pobresa –diferència entre el llindar de pobresa i la mediana dels ingressos de les persones que es troben per sota d'aquest llindar– de l'OCDE, després de Sud-àfrica i Itàlia, i el setè amb major desigualtat entre rendes.¹⁰ L'arribada del multimilionari Donald Trump a la presidència del país l'any 2016, apellant al retorn a una "Amèrica forta" i en defensa de l'"American way of life", brandant la

bandera nacionalisme aïllacionista i acusant la lliure circulació de mercaderies i persones d'haver agreujat l'atur i haver fet perdre poder adquisitiu a la classe treballadora blanca,¹¹ va ser només el preàmbul d'una estratègia obertament securititzadora i militarista que, entre d'altres ha dut a aprovar uns pressupostos en defensa per al 2019 que ja són considerats pel *Washington Post* com uns dels més elevats de la història nord-americana recent, més que en el pic més alt de despesa de la guerra de Vietnam.

L'augment de la despesa militar forma part de l'Estratègia de Seguretat Nacional aprovada el 2017 per l'administració Trump, guiada "per un retorn al realisme" i que advoca per "augmentar la influència nord-americana, preservar la pau a través de la força, promoure la prosperitat econòmica i defensar internament el país, el poble americà i la forma de vida americana",¹² associant aquests imputs a l'establiment d'aranzels comercials a la importació, la seguretat nacional-mi-

9. Declaració sobre la visita als Estats Units del relator especial de les Nacions Unides sobre la pobresa extrema i els drets humans, 15/12/2017: <https://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22533&LangID=5>

10. Base de dades OCDE desigualtat: <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm#indicator-chart>

11. Público, blog Crónicas Insumisas, "El neoliberalismo y belicismo de Donald Trump". Tica Font i Pere Ortega, 14/06/2017: <https://blogs.publico.es/cronicas-insumisas/2017/06/14/el-neoliberalismo-y-belicismo-de-donald-trump/>

12. National Security Strategy of the United States of America, 2017: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>

litar, la construcció d'un mur a la frontera entre els Estats Units i Mèxic i la facilitació de les deportacions de persones migrades.

El document estratègic també fa esment a la necessitat de "promoure esforços per avançar en la igualtat de les dones, en la protecció dels seus drets i en la promoció del seu apoderament".

La traducció d'aquesta aposta s'ha reflectit, en aquests dos primers anys de mandat, en declaracions sobre la violència de gènere i sexual d'un tarannà misogin força desacomplexat, la retirada de les ajudes internacionals a organitzacions que treballen per l'accés de les dones a un avortament segur, la retallada de les polítiques de protecció contra la violència sexual a les universitats, la suspensió d'iniciatives de promoció de la igualtat salarial, en polítiques contra l'autonomia corporal i reproductiva de les dones i en una fixació amb els drets de les persones transsexuals i intersexuals que posen aquests subjectes, històricament molt vulnerabilitzats, en una situació de major inseguretat.

De manera estructural, també cal esmentar els impactes de gènere derivats d'una aposta clara pel militarisme com a model de gestió dels conflictes polítics i socials, i una major feminització de la pobresa com a conseqüència de les retallades en la despesa social aprovades per a l'any fiscal 2019.

Dimensió econòmica de la inseguretat i sostenibilitat de la vida

Despesa militar i de defensa

Els Estats Units són, segons el Global Militarization Index del 2017,¹³ el segon país més militaritzat del continent americà i el que dedica més part del pressupost a la despesa militar, seguit de la Xina i de Rússia, essent aquesta un 39% de la despesa militar global.

Després de decreïxer des del 2011, any en què culmina la retirada de tropes nord-americanes de l'Iraq, la despesa militar va tornar a augmentar l'any 2017 a 610 bilions de dòlars, segons dades del SIPRI.¹⁴ Pel 2019, el senat dels Estats Units aprovava al juny d'aquest any un pressupost de 717 bilions de dòlars, malgrat les advertències d'economistes i legisladors que aquest gest agreujarà de forma preocupant el dèficit federal i podria disparar la inflació. Trump ha expressat la seva intenció de continuar amb l'expansió militar nord-americana, ampliant l'exèrcit del país amb uns

120.000 nous soldats, que s'afegirien al contingent de l'1.300.000 que té en actiu, més les 800.000 persones que resten a la reserva.¹⁵ L'ampliació de les tropes és, juntament amb la modernització de l'equipament militar –que ja va començar Barack Obama– i el desenvolupament de nou armament, incloent-hi nou armament nuclear, l'aposta de Trump per fer l'exèrcit dels EUA "més fort del que ha estat mai"¹⁶. El Congrés ha acordat, també, augmentar significativament els fons del Pentàgon. La proposta de pressupost aprovat acordava finançar la resta d'organismes encarregats de la seguretat nacional amb 51.000 milions de dòlars, mentre que la despesa militar i de seguretat real, sumant les pensions dels veterans de guerra, els interessos de deutes, el pressupost federal i altres partides, ascendiria als 1,135 bilions de dòlars, segons dades del Centre per la Informació sobre Defensa, que forma part del Project On Government Oversight (POGO), una organització independent nord-americana que investiga i monitora la corrupció i el malbaratament de recursos públics. "Si l'administració Trump tira endavant els seus plans en l'àmbit de la defensa i els valors del PIB no augmenten de forma proporcional –resa el Global Militarization Index del 2017– el resultat més probable és un augment de la militarització dels Estats Units".

Despesa social

Mentre el país envia al món el senyal d'estar-se preparant per a la guerra, Trump ha encetat un "canvi dramàtic de direcció en les polítiques relatives a la desigualtat i a la pobresa extrema",¹⁷ malgrat que va presentar els pressupostos per l'any fiscal 2019 com a pilars de "la seguretat del poble americà i una major qualitat de vida pels americans que treballen intensament". Segons el Center on Budget and Policy Priorities, un institut de recerca que treballa per la reducció de les desigualtats i la pobresa, milions de persones podrien perdre la cobertura sanitària per les retallades de l'anomenat Medicaid, un sistema amb finançament estatal i federal que sufraga part dels costos mèdics a persones amb ingressos baixos o pocs recursos, en un dels països de l'OCDE amb majors ràtios de mortalitat infantil, pobresa juvenil i obesitat.

El centre alerta, també, d'una retallada del 30% en 10 anys dels recursos destinats al programa SNAP, d'ajuda a l'alimentació, que afectarà especialment les persones que estan a l'atur, la gent gran, i les famílies

13. Bonn International Center for Conversion, "Global Military Index 2017": <https://www.bicc.de/publications/publicationpage/publication/global-militarization-index-2017-785/>

14. Base de dades del SIPRI: <https://www.sipri.org/databases/milex>

15. Base de dades del Banc Mundial: <https://data.worldbank.org/>

16. CNN, "What the massive US military budget pays for", 28/03/2018: <https://edition.cnn.com/2018/03/28/politics/us-military-spending-items-intl/index.html>

17. Declaració sobre la visita als Estats Units del relator especial de les Nacions Unides sobre la pobresa extrema i els drets humans, 15/12/2017: <https://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22533&LangID=5>

de classe treballadora amb pocs recursos,¹⁸ així com de les ajudes públiques a l'educació, l'accés a l'habitatge i als subministraments energètics, considerant que els Estats Units és un dels països de l'OCDE amb una major bretxa de desigualtat entre rics i pobres i que les ajudes públiques retallades van mantenir 44 milions de persones fora del llindar de la pobresa el 2017, fent que aquesta descendís lleugerament respecte al 2016.¹⁹ Per al relator especial de les Nacions Unides sobre la pobresa extrema i els drets humans, Philip Alston, "el paquet de reforma fiscal pot portar els Estats Units a convertir-se en la societat més desigual del món, i augmentarà enormement els nivells, ja altíssims, de desigualtat en la distribució de la riquesa i dels ingressos entre l'1% més ric i el 50% més pobre dels nord-americans".

Pel que fa al finançament a l'ajuda exterior, considerant els impactes per a les dones d'altres països, especialment en el finançament a la salut sexual i reproductiva, la Coalició Internacional per la Salut de les Dones (International Women's Health Coalition) qualifica el pressupost de l'administració Trump de "guerra global contra els drets de les dones";²⁰ considerant la reducció del 32% en la partida destinada a l'Agència nord-americana pel Desenvolupament Internacional (USAID) i proposant l'eliminació de la contribució dels Estats Units a les agències de les Nacions Unides per a les dones (UN Women), el Programa de Desenvolupament de les Nacions Unides (UNDP) i l'agència de protecció dels infants UNICEF.

Com afectaran les retallades de la inversió social a les dones i a les persones LGBTI?

Les retallades plantejades a les ajudes públiques empitjoraran la situació dels 16 milions de dones i dels 12,8 milions d'infants que viuen sota el llindar de la pobresa als Estats Units²¹ i, especialment de les afroamericanes i llatines, aprofundint encara més les desigualtats econòmiques que pateixen, especialment tenint en compte que el 42% de les mares nord-americanes són mares soles o guanyen el salari principal a les seves llars,²² xifra que augmenta

fins al 70% en el cas de les mares afroamericanes. En conjunt, les dones als Estats Units tenen un 38% més de probabilitats de viure en situació de pobresa que els homes, especialment les dones racialitzades i migrades. Així, 1 de cada 10 dones blanques vivien per sota del llindar de la pobresa l'any 2017, en comparació amb el 7% dels homes del mateix col·lectiu. Les xifres es dupliquen per a les dones afroamericanes i nadiues americanes, el 21% i el 20% de les quals, respectivament, són pobres, com ho és el 18% de les dones llatines. Pel que fa a les dones migrades, una de cada sis vivia en la pobresa el 2017.

■ Part d'aquesta taxa major d'empobriment és causada per **la bretxa salarial**, que fa que per cada dòlar que guanya un home blanc als Estats Units, una dona blanca guanyi 80 cèntims, les afroamericanes en guanyin 63 de mitjana i les llatines 54 cèntims,²³ segons un informe del National Women's Law Center. Alhora, aquesta desigualtat en la percepció de salaris genera discriminacions en l'accés a la salut i a les pensions, factor que ajuda a explicar el fet que el 2/3 de les persones grans –un col·lectiu més beneficiat pel programa SNAP– en situació de pobresa siguin dones, així com que aquestes representin 2/3 de les usuàries (40 milions) del programa Medicaid, un dels que patirà majors retallades. És important destacar, en aquest sentit, que l'administració Trump ha suspès iniciatives de promoció de la igualtat salarial encaminades a revertir aquesta situació de discriminació.²⁴

Pel que fa a les persones LGTBI, l'Associació Americana de Psicologia (APA) assegura que les evidències indiquen que les persones que s'identifiquen com a lesbianes, gais, bisexuals i/o trans són **més vulnerables a la pobresa i experimenten un major desavantatge econòmic** que les parelles heterosexuales, fet que afecta decisivament al seu benestar i seguretat. Concretament, les persones LGTBI de classe obrera o ingressos baixos són amb més freqüència usuaris del programa STAMP i altres programes de protecció social, el 29% de les dones bisexuals i el 23% de les lesbianes d'entre 18 i 44 anys viuen sota el llindar de la pobresa, així com el 20% dels gais i el 25% dels homes bisexuals, en comparació amb el 15% dels homes heterosexuales pobres que habiten als Estats Units.²⁵ Es calcula que hi ha 3 milions de gais, lesbianes, bisexuals, trans i intersexuals afroamericans o racia-

18. Center on Budget and Policy Priorities, "The 2019 Trump Budget: Hurts Struggling Families, Shortchanges National Needs", 21/02/2018: <https://www.cbpp.org/sites/default/files/atoms/files/2-20-18pb19factsheet.pdf>

19. US Census Bureau, "Income and Poverty in the United States: 2017", Setembre 2018: <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/publications/2018/demo/p60-263.pdf>

20. IWHC, "Trump's War on Women, to be Continued in 2018", 13/02/2018: <https://iwhc.org/2018/02/trumps-war-on-women-continues/>

21. National Women's Law Center, "National Snapshot: Poverty Among Women & Families, 2018": <https://nwlcc.org/resources/national-snapshot-poverty-among-women-families-2018/>

22. Center for American Progress, "Breadwinning Mothers Are Increasingly the U.S. Norm", 19/12/2016: <https://www.americanprogress.org/issues/women/reports/2016/12/19/295203/breadwinning-mothers-are-increasingly-the-u-s-norm/>

23. National Women's Law Center, "The Wage Gap: The Who, How, Why, and What To Do", 19/10/2018: <https://nwlcc.org/resources/the-wage-gap-the-who-how-why-and-what-to-do/>

24. CNN, "Ivanka Trump supports ending Obama-era equal pay data collection rule", 1/09/2017: <https://edition.cnn.com/2017/08/31/politics/white-house-ivanka-trump-equal-pay-data/index.html>

25. American Psychological Association, "Sexual orientation, gender identity and socioeconomic status": <https://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/factsheet-lgbt.pdf>

litzats que viuen per sota del llindar de la pobresa.²⁶ Una de les causes principals de la precarietat econòmica de les persones LGTBI als Estats Units és l'alta incidència de la discriminació al món laboral, que es dispara en el cas de les persones trans. El 90% de les persones transsexuals i transgènere que van participar de l'Enquesta Nacional sobre Discriminació cap a les persones trans l'any 2012, asseguraven haver patit assetjament, maltractament o discriminació al seu lloc de feina per la seva identitat de gènere.²⁷

Dimensió social i comunitària de la inseguretat

A l'esmentada Estratègia de Seguretat Nacional, la protecció del poble americà, del país i del mode de vida americà s'associa, directament, amb la militarització ("enfortiment", literalment) de les fronteres i la reforma del sistema migratori. La política anti-immigració de Trump, i especialment la política de deportacions de migrades i **la separació de més de 6.000 famílies**, s'ha convertit en una de les accions més polèmiques del mandat de l'empresari, aixecant les crítiques de la comunitat internacional i d'organitzacions

de defensa dels Drets Humans com ara Human Rights Watch i Amnistia Internacional, especialment després que transcendissin imatges de les condicions inadequades i cruels en què es mantenia menors d'edat, sovint infants, en centres d'internament, vulnerant els seus drets i exposant-los a potencials maltractaments i abusos.²⁸

Les mesures adoptades inclouen:

- Ordres executives de prohibició d'entrada al país de musulmans i musulmanes de determinats països.
- L'augment de les detencions de persones sol·licitants d'asil i les seves famílies.
- La suspensió durant 20 dies del programa de reasentament de persones refugiades, el desplegament de 5.000 agents addicionals de les Patrulles Frontereres a la frontera entre els Estats Units i Mèxic.
- La proposta de construir un mur que separi ambdós països.

Organitzacions actives en la defensa dels drets fonamentals, com el Women Media Center i el Center for American Progress, qualifiquen les polítiques migratòries de Trump de "devastadores per a les dones i les

26. Movement Advancement Project, "Paying an Unfair Price: The Financial Penalty for LGBT People of Color in America", Abril 2015: <http://www.lgbtmap.org/unfair-price-lgbt-people-of-color>

27. National Center for Transgender Equality, "National Transgender Discrimination Survey: Full Report", 11/09/2012: <https://transequality.org/issues/resources/national-transgender-discrimination-survey-full-report>

28. Comunicat d'Amnistia Internacional, "Estados Unidos: La separación sistemática de familias solicitantes de asilo es una violación del derecho internacional", maig 2018: <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/noticias/noticia/articulo/estados-unidos-la-separacion-sistemica-de-familias-solicitantes-de-asilo-es-una-violacion-del/>

persones LGBTI deportades",²⁹ moltes de les quals originàries de països amb altíssims índexs de femicidis i violència de gènere i sexual i d'impunitat envers els seus perpetradors, com ara Mèxic, El Salvador, Hondures o Guatemala.

Els canvis en la legislació i les polítiques d'asil, que entre d'altres qualifiquen la violència de gènere de "privada", posen, alhora, més pals a les rodes per a les demandants d'asil que fugen per casos greus de violència de gènere pública i privada, de persecució per identitat de gènere o opció sexual o per l'acció de les bandes criminals organitzades. I el perill permanent de deportació, porta les dones i les persones LGBTI a suportar abusos i vulneracions sense denunciar, en una situació de silenci i desprotecció creixent,³⁰ després de suportar un viatge des de Mèxic en el qual com a mínim 6 de cada 10 dones són violades, segons dades d'Amnistia Internacional.

Internament, la política de continuïtat en la **militarització de la policia i en l'empresonament massiu**, que no són obra de l'administració Trump però sí una tendència que, no només no es reverteix, sinó que s'expandeix amb el president actual,³¹ continua colpejant amb especial duresa la població negra i afroamericana dels Estats Units i la població llatina. Per una banda, diversos informes assenyalen que, entre el 1997 i el 2014, el Departament de Defensa va transferir **4.300 milions de dòlars en equipament militar als cossos policials**, entre d'altres carros blindats, armament i aviació, sense que s'hagi demostrat, en cap cas, que aquest procés de militarització hagi contribuït a reduir el crim o la inseguretat.³² Aquestes polítiques de militarització s'entronquen amb el que Fanna Gama anomena "polítiques racials de protecció", pel fet que contribueixen a reforçar les jerarquies racials als Estats Units (Gama, 2016).

Per altra banda, els Estats Units és el primer país en nombre de presos, amb 2,3 milions de reus, un 25% de la població presidiària mundial. D'entre aquests, la població afroamericana i llatina té entre 5 i 10 vegades més probabilitats d'acabar empresonada, el que vol dir que un de cada tres nois negres i un de cada sis nois llatins trepitjaran la presó en algun moment durant la seva vida, en comparació amb un de cada 17

nois blancs. Alhora, les dones són la població presidiària que més ràpidament creix en l'actualitat, com indica un informe realitzat conjuntament per la Unió Americana per les Llibertats Civils (ACLU) i la Prison Policy Initiative i publicat a finals del 2017, que també aporta dades que ajuden a explicar el fenomen, com ara que el 60% d'aquestes dones es troben en presó preventiva a l'espera de judici,³³ i que això entronca amb les fiances cada vegada més elevades que els jutges exigeixen per a l'excarceració i el progressiu empobriment de les dones.

També **la població LGBTI nord-americana pateix una taxa d'empresonament desproporcionada**. Un dels col·lectius més afectats per les polítiques de Trump en aquest sentit és, de fet, la població presa transsexual i transgènere, que constitueixen el 16% de la població total d'aquest col·lectiu, i que són a la presó, majoritàriament, per delictes relacionats amb la migració, el sensellarisme i la pobresa, amb la victimització que suposa passar per una institució marcadament transfòbica com és la penal, on gairebé el 60% de les persones trans pateixen abusos sexuals i agressions a mans d'altres reus o dels funcionaris de presons.³⁴ Si amb Obama, la consigna era empresonar la població trans en funció de la seva identitat de gènere escollida, l'administració Trump va anunciar al mes de maig un canvi de política, recomanant l'ús del sexe biològic com a tret determinant per designar si se les envia a una presó d'homes o de dones.³⁵

La militarització i securització dels Estats Units amb l'administració Trump es trasllada a la dimensió comunitària i social de la seguretat, no només a través del discurs que vincula la seguretat nacional amb la militarització de la policia i de la frontera amb Mèxic, o amb la deportació de persones, també a través de la tebiesa amb el creixent extremisme blanc que, entre d'altres impactes de gènere, va provocar la mort de l'activista pels drets civils Heather Heyer, a Charlottesville (Virginia), l'agost del 2017. Un informe de la Lliga Antidifamació (ADL) publicat recentment mostra que el 71% dels atacs extremistes amb víctimes des del 2008 al 2017 als Estats Units van ser comesos per homes vinculats a l'extrema dreta o als moviments supremacistes blancs, **deixant 274 víctimes mortals**, mentre que l'extremisme islàmic va ser responsable del 26% dels atacs en el mateix període.³⁶ La inacció

29. Center for American Progress, "Women and LGBTQ Deportees Face Compounded Dangers Upon Return", 10/08/2018: <https://www.americanprogress.org/issues/immigration/news/2018/08/10/454637/women-lgbtq-deportees-face-compounded-dangers-upon-return/>

30. Time, "Deportation Fears Silence Some Domestic Violence Victims", 30/05/2017: <http://time.com/4798422/domestic-violence-deportation-immigration/>

31. Charles Koch Institute, "Militarization of Police": <https://www.charleskochinstitute.org/issue-areas/criminal-justice-policing-reform/militarization-of-police/>

32. Revista de l'Acadèmia Nacional de Ciències dels EUA, "Militarization fails to enhance police safety or reduce crime but may harm police reputation", 24/03/2018: <http://www.pnas.org/content/115/37/9181>

33. ACLU i PPI, informe "Women's Mass Incarceration: The Whole Pie 2017", octubre 2017: <https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2017women.html>

34. The Century Foundation, "Eight Things You Should Know About Trump's Reversal of Transgender Prison Rights", 13/05/2018: <https://tcf.org/content/commentary/eight-things-know-trumps-reversal-transgender-prison-rights/?agreed=1>

35. Oficina Federal de Presons, "Transgender offender manual", 11/05/2018: <https://www.documentcloud.org/documents/4459297-BOP-Change-Order-Transgender-Offender-Manual-5.html>

36. ADL, informe "Murder and Extremism in the United States in 2017", gener 2018: <https://www.adl.org/resources/reports/murder-and-extremism-in-the-united-states-in-2017#key-findings>

envers aquesta amenaça, que posa en el seu punt de mira la població que pertany a minories racials, els jueus i les persones LGTBI, entronca amb la profunda discriminació estructural de la població migrada i de les –encara– minories racials dels Estats Units, i n'augmenta la seva inseguretats a tots els nivells.

Lligat al supremacisme blanc, apareix als Estats Units, però també al Canadà, el fenomen dels 'Incels', que surten a la llum arran d'atacs com el que va posar fi a la vida de 10 persones a Toronto l'abril passat, sota la noció que el feminisme ha arruïnat la societat, obligant a molts homes a quedar-se solters, i cridant a la revolta de la masculinitat hegemònica i blanca.

En l'àmbit polític i social, totes aquestes accions semblen determinades a aturar una tendència que sembla prou irreversible: **la població blanca als Estats Units serà, en 25 anys, una minoria racial més** en un país de minories racials, d'acord amb el cens Projeccions de Població Nacional del 2017.³⁷ Com hem vist al llarg de l'informe, la por a la pèrdua de privilegis racials i de gènere en tots els àmbits del poder, podria ser amb molta probabilitat un element que desencadeni més violència i inseguretats envers la població migrada i no blanca als Estats Units.

Dimensió personal i física de la inseguretats

Hi ha alguns elements clau a l'hora d'analitzar com operen la violència, la inseguretats física i el risc per a la vida i la integritat de dones i persones LGTBI als Estats Units, i la resposta a aquesta sota l'administració Trump. Per una banda, es calcula que:

■ **Una de cada quatre dones** ha estat, és o serà víctima de violència de gènere als Estats Units, segons les estadístiques de la Coalició Nacional contra la Violència Domèstica dels EUA (NCADV).³⁸

■ Més de **23 milions de dones** (un 19% de les nord-americanes) han patit una violació i una de cada tres dones, un intent de violació, el 80% d'elles a mans de familiars, parelles, amics o coneguts, segons l'enquesta més completa que s'ha fet al país,³⁹ realitzada entre 2010 i 2012 pel Centre Nacional de Prevenció i Control de la Violència (National Center for Injury Prevention and Control). Si la violència sexual té una incidència similar entre dones blanques, afroamericanes, llatines i asiàtiques, els percentat-

ges es disparen per a les nadiues americanes i les dones dels pobles indígenes a Alaska, **la meitat de les quals** (un 45,6%) experimenten agressions sexuals al llarg de la seva vida.

■ Es calcula que cada dia **moren entre dues i tres dones** als Estats Units a mans de les seves parelles o exparelles i que, de les 3.519 dones i nenes que van ser assassinades el 2015 al país, com a mínim la meitat van ser feminicidis íntims, és a dir, comesos per les parelles o exparelles.⁴⁰ La taxa més alta de feminicidi preval entre les dones i nenes afroamericanes i les nadiues americanes.⁴¹

La proliferació d'armes petites a l'abast de tothom, un dels grans debats oberts actualment a la societat nord-americana, arran de diverses massacres recents en instituts de secundària i universitats, també té el seu paper en la violència de gènere, fins al punt que les estadístiques mostren que en el 19% de les situacions de violència domèstica hi ha una arma pel mig, alhora que la presència d'una pistola o arma **n'augmenta el risc de feminicidi un 500%**.⁴²

Malgrat que el president Trump s'ha declarat públicament preocupat per la violència domèstica, i ha assegurat que els pressupostos aprovats per a l'any fiscal 2019 suposaran una inversió en prevenció i una injecció de fons per a la Llei sobre Violència contra les dones (VAWA), la Coalició Nacional contra la Violència Domèstica (The National Coalition Against Domestic Violence) han denunciat que les víctimes i supervivents de la violència masclista es veuran fortament perjudicades⁴³ per les retallades de programes i serveis clau, com ara l'assessorament i acompanyament legal gratuït o subvencionat a víctimes, i la desviació d'aquests fons a altres partides.

La percepció que els drets de les dones i els drets sexuals estan en risc ha generat una forta mobilització social i electoral de les dones contra les polítiques de l'actual president, amb marxes massives al carrer o amb campanyes com #MeToo, amb què milers de dones van atrevir-se a fer públiques les agressions que havien patit i a assenyalar els seus agressors, incloses figures prominents, com ara el recentment nomenat jutge del Tribunal Suprem nord-americà Brett Kava-

37. Dades de la 2017 National Population Projections Tables: <https://www.census.gov/data/tables/2017/demo/popproj/2017-summary-tables.html>

38. Estadístiques de la National Coalition Against Domestic Violence (NCADV): <https://ncadv.org/statistics>

39. NISVS, The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010–2012 State Report: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/NISVS-StateReportBook.pdf>

40. Journal of the American Anthropological Association, "Gender-Based Violence in the US", 3/4/2018 <http://www.americananthropologist.org/2018/04/03/gender-based-violence-in-the-us/>

41. Centers for Disease control and prevention, "Racial and Ethnic Differences in Homicides of Adult Women and the Role of Intimate Partner Violence — United States, 2003–2014", 21/07/2017: https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/66/wr/mm6628a1.htm?s_cid=mm6628a1_wHomicide

42. American Journal of Public Health, "Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships: Results From a Multisite Case Control Study", Juliol 2003: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1447915/>

43. NCADV, "NCADV Denounces President Trump's FY'19 Budget Request", 20/02/2018: <https://ncadv.org/blog/posts/ncadv-denounces-president-trumps-fy19-budget-request>

naugh. La reacció de Trump al #MeToo i a la denúncia pública de les agressions –que l'ha esquitxat també a ell personalment– ha estat afirmar que “és un moment terrorífic pels homes als Estats Units, quan et poden acusar d'una cosa de la qual no ets culpable”.⁴⁴

Especial ressò ha obtingut la polèmica reacció del govern Trump a l'abordatge de l'altíssima incidència de les violacions, agressions sexuals i assetjament dins dels campus universitaris, que es calcula que afecten el 20-25% de les estudiants i al 15% dels estudiants homes. Si sota el govern Obama s'havien promogut mesures de prevenció i protecció de l'estudiantat, l'administració Trump va rescindir aquests protocols, expressant la preocupació entorn dels drets dels estudiants homes i la seva presumpció d'innocència.⁴⁵

La violència contra les persones LGBTI: trans i intersexuals al punt de mira de Trump

Si l'actual govern nord-americà té alguna fixació és, sens dubte, els drets de les persones transsexuals i intersexuals que, segons organitzacions com la històrica National Organization for Women (NOW), estan sota el que qualifiquen d'“atac sistemàtic”. Enmig de l'epidèmia de violència contra persones trans, que va acabar amb 29 persones mortes el 2017, en alguns dels casos amb un transfons d'odi de gènere clar, en altres, facilitades pel risc que enfronta aquest col·lectiu als Estats Units, com ara una taxa major de sensellarisme.⁴⁶ Si els i les activistes afirmen que l'augment d'homicidis de persones transsexuals és alarmant, la suspicàcia augmenta si s'atén a la variable racial. De les 102 transsexuals i transgènere assassinades entre 2013 i 2017, el 86% de les víctimes eren negres, llatines o nadiues americanes.⁴⁷

Dels aproximadament 300.000 atacs i agressions homòfobes, lesbòfobes i trànsfobes que es calcula que van tenir lloc entre 2012 i 2016,⁴⁸ només una part petita són denunciats i perseguits, en part per la desconfiança històrica i crònica que la comunitat LGBTI professa a la policia, que en molt diverses ocasions, començant pels fets de Stonewall que van impulsar la

lluita per l'alliberament sexual, ha liderat o participat en atacs d'aquest tipus.

I, més enllà dels atacs, la discriminació quotidiana i la violència institucional creixent vers les persones trans i intersexuals sota l'administració Trump, pren formes molt diverses, en un retrocés clar respecte al govern anterior, en el qual es va impulsar un reconeixement públic i social d'aquestes identitats en àmbits com el polític o l'educatiu, en el qual s'havien introduït protocols –ara derogats– per reconèixer l'alumne segons la seva identitat de gènere, amb independència del sexe dels seus documents. El president actual pretén, a més, canviar el llenguatge de la llei federal de drets civils, que reconeixia la possibilitat que una persona fos transgènere o intersexual, per una definició basada en el sexe com a “l'estatus d'una persona com a home o dona, a partir de trets biològics immutables identificats al moment de néixer o abans”.⁴⁹ I, pel que sembla, la croada de Trump per eliminar el gènere només acaba de començar.

Dimensió de salut sexual i reproductiva

Si majoritàriament seran les dones qui assumeixin les retallades del govern Trump al pressupost de Medicaid, a costa del seu accés a la salut, un dels àmbits de la salut en què aquesta desinversió tindrà més impacte és la salut reproductiva, ja que es calcula que Medicaid cobreix quasi la meitat dels naixements al país i el 75% dels serveis de planificació familiar.⁵⁰

La situació s'agreuja pel fet que ja són els segons pressupostos que desinverteixen en control i autonomia de les dones sobre el mateix cos. Al pressupost del 2018, que va ser qualificat per organitzacions i ONG que treballen per a la salut sexual i reproductiva de “guerra global contra els drets de les dones”, es proposava la completa eliminació del finançament de la salut reproductiva i la planificació familiar, al país i en l'ajuda exterior, en una clara maniobra per restringir extremadament l'accés a l'avortament, especialment de les dones de classe treballadora i amb una situació econòmica més precària. Entre d'altres, perquè deixa sense ingressos el principal servei que practica les interrupcions voluntàries de l'embaràs, Planned Parenthood.⁵¹

44. NBC News, “Trump: 'It's a very scary time for young men in America'”, 2/10/2018: <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/trump-it-s-very-scary-time-young-men-america-n915906>

45. Politico.com, “Obama-era school sexual assault policy rescinded”, 22/09/2017: <https://www.politico.com/story/2017/09/22/obama-era-school-sexual-assault-policy-rescinded-243016>

46. Human Rights Campaign, “Violence Against the Transgender Community in 2018” <https://www.hrc.org/resources/violence-against-the-transgender-community-in-2018>

47. Transrespect, “The vicious circle of violence: Trans and gender-diverse people, migration, and sex work”, Octubre 2017: <https://transrespect.org/wp-content/uploads/2018/01/TvT-PS-Vol16-2017.pdf>

48. The Center for Public Integrity, Lack of trust in law enforcement hinders reporting of LGBTQ crimes, 24/08/2018: <https://www.publicintegrity.org/2018/08/24/22138/lack-trust-law-enforcement-hinders-reporting-lgbtq-crimes>

49. New Yorker, “The trauma of the Trump administration's attacks on transgender people”, 22/10/2018: <https://www.newyorker.com/news/our-columnists/the-trauma-of-the-trump-administrations-attacks-on-transgender-people>

50. Campaigna Health care for America now, “Fact Sheet: Women Pay the Price for Cuts in President Trump's 2019 Budget: http://healthcareforamericanow.org/resources/factsheets/fact-sheet-women-pay-price-cuts-president-trumps-2019-budget#_edn2

51. Quartz, “What Trump's new abortion rule could mean for women's health”, 2018: <https://qz.com/1282288/what-trumps-new-abortion-rule-could-mean-for-womens-health/>

Un altre dels factors que dificulta l'accés a la salut és la criminalització i persecució de les dones que realitzen activitats –legals o il·legals en altres casos– essent embarassades. Això entronca amb l'epidèmia de consum d'opiàcics, que afecta greument les capes més empobrides de la població nord-americana. Centenars de dones amb problemes de consum de drogues i alcohol han estat detingudes en els darrers anys als Estats Units sota delictes coneguts com a "agressió fetal", fet que traspasa tots els límits del paternalisme i de la intromissió de l'Estat en el cos de les dones. La persecució penal de les mares embarassades amb consum, i el fet que els centres de salut siguin un dels elements que dona l'avís, fins al punt de realitzar, en alguns estats, anàlisis de drogues sense necessitat de consentiment, propicia que aquestes evitin els centres mèdics, amb les conseqüències que això pot tenir per a la seva salut.⁵²

5.2 INSEGURETAT DE GÈNERE A LA FORTALESA EUROPEA

El continent europeu, especialment els països que formen part de la Unió Europea, que nasqué sobre els valors –en teoria– de la justícia, l'equitat i la no discriminació, es troba immers en un ingent procés de militarització interna i de fronteres. L'estratègia de seguretat europea contempla, en la lluita contra el terrorisme, mesures de normalització i d'institucionalització de tècniques biomètriques i de vigilància massiva, especialment envers les persones que intenten penetrar a l'espai Schengen i certes comunitats assenyalades com a bressol del gihadisme, però que impacta sobre tota la ciutadania de la Unió. En un informe publicat el gener del 2017, Amnistia Internacional avisava del risc de convertir en permanent la promulgació de mesures d'excepcionalitat legal i política a països com França, després d'atemptats massius reivindicats per l'Estat Islàmic, i del perill de derogar de facto drets i llibertats amb motiu "de l'amenaça als valors i fonaments"⁵³ que representa el fenomen del terrorisme.

Des del 2014, la profunda securització d'Europa i de les seves fronteres, ha entroncat amb el sorgiment i auge de partits d'ultradreta, que ja governen, sols o en coalició, a Àustria, Bèlgica, Itàlia, Finlàndia, Dinamarca, Letònia, Hongria i Polònia. Tot i que els programes que defensen no coincideixen en la seva totalitat, hi ha tres punts que permeten visualitzar-hi una estratègia comuna: el militarisme i l'augment de la despesa en defensa i seguretat, l'obsessió a frenar l'arribada de

migració africana i de l'Orient Mitjà i la voluntat de retallar drets a les dones i les persones LGTBI, emmarcada en la defensa de la família tradicional, "creada entre un home i una dona", en paraules de Matteo Salvini, ministre d'Interior i vice-primer ministre italià. Salvini és una de les cares més visibles del que Sara Garbagnoli, sociòloga feminista italiana, considera una "contrarevolució racista, masclista i homòfoba",⁵⁴ que s'oposa públicament a la "ideologia de gènere promoguda pels lobbies feminista i homosexual que colonitzen el món".

Aquesta ofensiva patriarcal per naturalitzar de nou la diferència sexual i la discriminació per motius de gènere, identitat i opció sexual, de la qual també participen fortament el govern de Polònia, el de Víktor Orban a Hongria, l'FPÖ a Àustria, el Front Nacional a França i l'actual Partit Popular a Espanya, liderat per l'ultraconservador Pablo Casado, té traduccions materials en forma de retrocessos i amenaça sobre el dret a l'avortament i l'accés a anticonceptius, eliminació o demonització de la Convenció d'Istanbul contra les violències, que és vista com un cavall de Troia per destruir la família, de l'educació sexual, la inacció i la promoció de polítiques que revictimitzen a les dones i persones LGTBI a les fronteres, exposant-les a una incidència major d'abusos i agressions sexuals.

Tanmateix, malgrat els impactes que, en aquest sentit, estan contribuint a generar els discursos i polítiques d'aquests nous líders de la geopolítica neorealista a Occident, és interessant observar la relació complexa, interessada i contradictòria que fan de la igualtat de gènere, que no deixa de ser concebuda com un valor occidental. Tot i abanderar el discurs del combat "a la ideologia de gènere" i del retorn a la família tradicional com a ens natural, la dreta i l'extrema dreta populista europea se serveixen sovint del discurs de la protecció de les dones blanques europees enfront de la violència sexual perpetrada per migrants i refugiats, perpetuant l'estereotip que són altres homes qui "violen les nostres dones". Salvini, a Itàlia, Xavier Garcia Albiol a Catalunya, el partit ultradretà AfD a Alemanya o Marine Le Pen a França han aprofitat successos als seus països per fer bandera d'aquest discurs, que posa la defensa de les dones al servei d'una política anti-immigració molt restrictiva,⁵⁵ que Sarah R. Farris anomena "feminacionalisme" (femonationalism), i que consisteix a invocar la igualtat de gènere des d'una retòrica xenòfoba (Farris,

52. Amnistia Internacional, Políticas del cuerpo: manual general sobre la criminalización de la sexualidad y la reproducción, 2018: <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL4077632018SPANISH.PDF>

53. Amnistia Internacional, "Dangerously Disproportionate: The Ever-expanding national security state in Europe", gener 2017: <https://www.amnesty.org/en/documents/eur01/5342/2017/en/>

54. Open Democracy, "Matteo Salvini, renaturalizing the racial and sexual boundaries of democracy", 1/10/2018: <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/sara-garbagnoli/matteo-salvini-renaturalizing-racial-and-sexual-boundaries-of-dem>

55. Centre for Feminist Foreign Policy, "The populist right in Western Europe. Women's bodies and national belonging", 19/05/2018: <https://centreforfeministforeignpolicy.org/journal/2018/5/6/the-populist-right-in-western-europe-part-1-womens-bodies-and-national-belonging>

2017:6) i defensora de la identitat blanca. En casos com el d'Espanya, tanmateix, les dades reflecteixen de forma clara que la majoria d'agressors són nacionals del país i, en el cas dels feminicides, per exemple, entre el 60,5% i el 73,3% en els darrers 5 anys, eren de nacionalitat espanyola.⁵⁶

El mateix succeeix amb les identitats sexuals no normatives, des de principis de la dècada actual. En aquesta assimilació interessada de la llibertat sexual amb els valors europeus, que invisibilitza l'homofòbia, la lesbofòbia i la transfòbia institucional i social al continent, es normalitza la pertinença dels abans "desviats" a la comunitat, sempre que siguin blancs. L'homonacionalisme, concepte manllevat de Jasbir K. Puar, s'alinea amb les demandes dels moviments LGBTI des de posicions racistes i islamofòbiques (Puar, 2007), basant-se en la premissa que les persones migrades importen homofòbia a les societats occidentals on prima la igualtat entre les persones. Més enllà de discursos teòrics, bé val una prova del compromís de la dreta i l'extrema dreta centre-europea amb els drets de les persones LGTBI: el 2 de juliol de 2017, quan el parlament alemany va aprovar el matrimoni entre persones del mateix sexe, els sis parlamentaris musulmans, tots membres de partits

d'esquerres, van votar a favor,⁵⁷ mentre que la conservadora CDU, encapçalada per Angela Merkel, va votar en contra i el partit feixista AfD, que oscil·la entre la tercera i la quarta posició en l'actualitat, va anunciar una demanda judicial contra la nova llei.

En el context actual, una potencial regressió en els drets de les dones i les persones LGBTI és més que probable, i així ho esperen els organismes europeus de defensa de drets, com demostra el fet que el col·loqui anual de l'Agència europea pels Drets Fonamentals (FRA) es focalitzés en els "Drets de les dones en temps turbulents".

Dimensió econòmica de la inseguretat i sostenibilitat de la vida

La lluita contra el terrorisme, el rearmament amb la justificació de la por a la Rússia de Putin i la militarització i tecnificació de les fronteres europees exteriors, interiors i en tercers països, ha generalitzat una alça de la inversió en seguretat i defensa a tot el continent. Si la despesa militar al continent europeu –342 bilions de dòlars el 2017– va créixer un 2,2% respecte al 2016 per una reducció del pressupost de Rússia, la Comissió Europea aprovava el novembre de

56. Estadístiques del Ministeri d'Igualtat espanyol. Víctimes mortals per violència de gènere segons la nacionalitat de l'agressor, 2013-2018:

http://www.inmujer.es/estadisticasweb/10_Violencia/10_1_VictimasMortalesporViolenciadeGenero/w809.xls

57. Independent UK, "All of Germany's Muslim MPs voted in favour of same-sex marriage", 2/07/2018: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/angela-merkel-chancellor-germany-same-sex-marriage-vote-lgbt-muslim-mps-berlin-bundestag-cdu-sdp-a7819391.html?cmpid=facebook-post>

2018 un Fons de Defensa Europeu de 13 bilions d'euros pel període 2021-2027.⁵⁸ L'organització britànica Statewatch, que monitora la securització d'Europa i els seus efectes, assegura que la prioritització de la despesa militar a la Unió Europea comportarà retallades en els fons de cohesió i per a l'agricultura, així com en programes d'ajut exterior.⁵⁹ A més, adverteix de la introducció en diversos programes civils –des de fons estructurals a fons regionals d'infraestructures, transports o el mateix Erasmus Plus– de criteris i prioritats que responen als interessos de la indústria militar. Alhora, el nou pressupost a debat proposa triplicar en aquest període els fons destinats a seguretat i control de fronteres,⁶⁰ incloent-hi l'externalització de la "feina bruta" de les fronteres europees a països tercers, mentre les mesures d'austeritat escanyen i limiten la despesa pública i la despesa social en diversos països europeus, especialment al Sud del continent.

Allà on governa la dreta radical o extrema dreta, a més, aquests governs són abanderats d'un llenguatge bèl·lic amb clares lectures de gènere i d'un model de masculinitat militar molt determinat i, en el cas d'Hongria i Polònia, defensors a ultrança d'aliances intervencionistes i imperialistes com l'OTAN.

La Itàlia de Salvini i l'M5Stelle

Despesa militar i social

Itàlia està, avui, amb el govern de Conte i Salvini, en una posició diferenciada respecte d'altres governs d'extrema dreta populista europeus. Per una banda, continua essent el quart país europeu que més gasta en defensa, amb un augment, a més, del 4% en aquesta partida respecte del 2017. Així, el pressupost del ministeri de defensa italià l'any 2018 va ser de 21.000 milions d'euros, un 1,2% del PIB, mentre que la despesa militar real, incloent-hi altres partides de defensa, calculada per l'observatori permanent sobre despesa militar italiana MilEx ha estat de 25.000 milions d'euros, un 1,4% del PIB i aquest augment d'un 4%, que en el conjunt de les darreres tres legislatures suma un augment d'un 26%.⁶¹ El cost de l'adquisició de nou armament també augmenta significativament, fins a situar-se en els 427 milions d'euros.

Però la militarització d'Itàlia va més enllà de l'aposta per dedicar més recursos a l'exèrcit, Matteo Salvini

anunciava l'estiu passat un possible retorn del servei militar obligatori pels i les joves italianes, fent ús d'un indubtable llenguatge bèl·lic i assegurant que "per sobre dels drets, vull veure un retorn als deures".⁶² Cal sumar-hi l'aprovació, al setembre, de mesures per relaxar la legislació referent a la tinença d'armes, obrint la porta a posseir amb més facilitat armes com rifles d'assalt.⁶³

Per altra banda, Itàlia es troba immersa en una forta polèmica amb la Comissió Europea, per la intenció del govern italià d'incrementar la despesa pública un 2,7%, augmentant al seu torn el dèficit del país i incomplint de forma oberta els "ajustaments estructurals" que Europa exigeix a Itàlia.⁶⁴ Aquesta decisió, que és una de les grans apostes de Salvini per guanyar-se el favor dels italians, va acompanyada d'una retòrica fortament antieuropeista, que acusa la Comissió Europea de "portar la inseguretat i la por a Europa des de les seves butaques". Recentment, Itàlia ha aprovat, a més, l'anomenat "decret Dignitat",⁶⁵ que sanciona les empreses que deslocalitzen la seva producció i ataca tímidament la temporalitat laboral, tot i que també introdueix rebaixes en l'IRPF de les rendes més altes, desplegant un proteccionisme nativista més en línia amb el lema electoral amb què es va presentar "els italians primer", que no pas amb una transformació real del sistema econòmic que afavoreixi els més de 5 milions de pobres que té Itàlia, segon país.

Desigualtat de gènere econòmica

Itàlia és el tercer país d'Europa amb una bretxa major de desigualtat formal –el que s'anomena Gender Gap– entre homes i dones, i el darrer Gender Gap Index, publicat l'any 2017, la situa en la posició 82 de 144 països examinats.⁶⁶ La taxa de dones italianes al món laboral és inferior al 50% i encara és més baix al sud del país, on tan sols un 30% de les dones treballen de forma remunerada. Alhora, les dones ocupen les feines de major temporalitat i precarietat i les feines a temps parcial, ja que sovint és l'única manera de conciliar el treball productiu remunerat amb el reproductiu i les tasques de cura, qüestió que preocupa quan es relaciona amb el fet que el 67% de les dones treballadores

58. Declaració de la Comissió Europea sobre el Fons de Defensa Europeu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4121_en.htm

59. Comunicat de Statewatch, "The risks of the new EU Defence Fund", 15/11/2018: <http://www.statewatch.org/news/2018/nov/eu-enaat-joint-statement.pdf>

60. Transnational Institute, "How the security industry reaps the rewards of E.U. migration control", 5/06/2018: <https://www.tni.org/en/article/how-the-security-industry-reaps-the-rewards-of-eu-migration-control>

61. Osservatorio sulle spese militari italiane, "MilEx 2018: Rapporto annuale sulle spese militari italiane", Febrer 2018: <https://drive.google.com/file/d/1UDYcskQrQtgJYY4Hr4fZK7oM7IN9xn/view>

62. Europa Press, "Salvini propone un servicio militar y civil para jóvenes en Italia", 12/09/2018: <https://www.europapress.es/internacional/noticia-salvini-propone-servicio-militar-civil-jovenes-italia-20180812111734.html>

63. The New York Times, "Italy Loosens Gun Laws as Matteo Salvini Polishes His Tough Guy Image", 07/11/2018: <https://www.nytimes.com/2018/11/07/world/europe/italy-gun-laws-matteo-salvini.html>

64. Euractiv, "EU Commission prepares to reject Italy's budget", 9/10/2018: <https://www.euractiv.com/section/economic-governance/news/commission-prepares-to-reject-italys-budget/>

65. Butlletí Oficial de la República Italiana, text del "Decret dignitat", 9/08/2018: <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2018/07/13/18G00112/sg>

66. World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf

estan en risc de pobresa i el 10% de les treballadores viuen en una llar amb ingressos per sota del llindar de la pobresa, amb especial incidència entre les mares soles.⁶⁷ Segons el Gender Gap Index, aproximadament el 62% del treball que les dones realitzen cada dia a Itàlia no és remunerat, en comparació amb el 30% del treball dels homes i les italianes realitzen de mitjana 24 hores a la setmana de treball de cures, domèstic i reproductiu, mentre que els italians, de mitjana, en dediquen 9.

Un factor d'empobriment de les dones està relacionat amb l'assumpció naturalitzada de les tasques de cura i criança. Després de la baixa de maternitat de tres mesos, cada pare i mare disposen de sis mesos de baixa addicional al 30% del salari, en una rebaixa del subsidi maternal en què no es compensa el valor econòmic del treball de cures i reproductiu i que, a més, actua com a factor d'empobriment en el nucli familiar. Eminentment, cap a les dones, ja que únicament un 8,6% dels homes fan ús d'aquesta baixa de sis mesos.⁶⁸

Per altra banda, la resposta del Comitè de la Convenció de les Dones (CEDAW) al darrer informe periòdic d'Itàlia, l'any 2017, expressa la preocupació de l'organisme internacional pels efectes perjudicials que les polítiques d'austeritat –i les retallades i privatitzacions associades a aquestes– han tingut sobre les dones en totes les esferes de la vida.⁶⁹ Com a efecte directe de la crisi econòmica i les retallades, la taxa d'atur es va doblar, passant del 6,8% a l'11,3%, amb l'atur juvenil disparant-se al 37,2%, i els índexs de pobresa es van incrementar del 3,1% al 7,6%, segons dades de l'OCDE.⁷⁰

Tanmateix, a l'anomenat "acord de govern del canvi" signat pel M5S i la Lega, les referències a les dones es limiten a la secció on es parla de la família i la natalitat, amb propostes com les ajudes en l'accés a llars d'infants en funció de la renda "per a les famílies italianes" i homosexuals, com deixava clar el ministre de Família, l'ultracatólic i ultradretà Lorenzo Fontana, assegurant que el govern només ajudarà famílies "naturals" en què els infants tenen "un pare i una mare".⁷¹

67. Oxfam International, "Raising their voices against precariousness: women's experiences of in-work poverty in Europe", setembre 2018: https://d1tn3vj7xz9fdh.cloudfront.net/s3fs-public/file_attachments/full_report_raising_voices_eng_final.pdf

68. Estudi comissionat pel Parlament Europeu, "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights", juny 2018: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2018/07/Studiu-ref-egalitatea-de-gen-%C8%99i-drepturile-fetelor-%C8%99i-femeilor-%C3%AEn-UE.pdf>

69. Comitè CEDAW, Observaciones finales sobre el séptimo informe periódico de Italia, 24/07/2017: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fITA%2fCO%2f7&Lang=en

70. Dades OCDE sobre desigualtat i pobresa: <http://www.oecd.org/social/inequality-and-poverty.htm>

71. Broadagenda, U.of Canberra, "Sexism and politics in Italy: Will anything change?", 26/07/2018: <http://www.broadagenda.com.au/home/sexism-and-politics-in-italy-will-anything-change/>

excloent així de les ajudes les famílies monoparentals i monomarentals o del mateix sexe.

L'Hongria de Viktor Orban

L'actual govern hongarès ha fet de la defensa interior la seva absoluta prioritat, anunciant programes d'inversió en armament encaminats a assolir l'encàrrec de l'OTAN d'augmentar la despesa militar fins al 2% en 8 anys. Això implicarà doblar el pressupost destinat a defensa, que l'any 2017 va ser de 1.415 milions d'euros.⁷² L'objectiu és, segons el ministre de defensa hongarès, produir un exèrcit competitiu a escala regional, sota la consigna que "una Hongria forta no existirà sense un exèrcit fort".⁷³

Pel que fa a la despesa social i de gènere, des del 2011-2012 s'han dut a terme reformes constitucionals i de l'Estatut dels Treballadors que eliminen o obvien les referències a la igualtat salarial, i allunyen del focus aquest concepte per a traslladar-lo a la família, obviant que la bretxa salarial s'ha mantingut en una diferència d'entre el 15 i 20% de diferència entre homes i dones.⁷⁴ Pel que fa a la diferència de gènere en la percepció de pensions, aquesta es manté vora el 15%.

Alhora, la perspectiva familista, que el govern hongarès es vanta d'haver introduït en lloc de la perspectiva de gènere, fent de les polítiques demogràfiques la prioritat absoluta, ha acabat incrementant les desigualtats, destinant recursos sense precedents a famílies amb rendes altes i mitjanes, a través de reformes impositives i del subsidi per maternitat, mentre les famílies amb rendes més baixes s'han vist impactades per les retallades als subsidis universals i del sistema de seguretat social, que exclou també grups vulnerables, com les migrades i altres.⁷⁵ En aquest sentit, també s'han eliminat les pensions per discapacitat.

La Polònia del Partit de la Justícia i la Llei

Polònia és un dels països europeus amb més percentatge del PIB dedicat a la despesa militar (1,96% el 2017), una tendència que es veurà augmentada en els anys vinents pels plans del govern actual d'assolir, el 2020, el 2,2% del PIB demandat per l'OTAN.⁷⁶ L'any

72. Base de dades del SIPRI sobre despesa militar: <http://visuals.sipri.org/>

73. About Hungary, "Increasing the defense budget: A strong Hungary cannot exist without a strong military", 7/06/2018: <http://abouthungary.hu/blog/increasing-the-defense-budget-a-strong-hungary-cannot-exist-without-a-strong-military/>

74. UN Human Rights Council, Informe del Grupo de Trabajo sobre la cuestión de la discriminación contra la mujer en la legislación y en la práctica acerca de su misión a Hungría: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G17/097/68/PDF/G1709768.pdf?OpenElement>

75. Friedrich Ebert Stiftung, "Welfare for the Wealthy: The Social Policy of the Orbán-regime, 2010-2017", març 2018: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/14209.pdf>

76. Defence24, "Poland About to Increase Its Defence Expenditure up to the Level of 2.5% of GDP. A New Bill Introduced", 24/04/2017: <https://www.defence24.com/poland-about-to-increase-its-defence-expenditure-up-to-the-level-of-25-of-gdp-a-new-bill-introduced>

passat, el pressupost militar del país va ser de 10.010 milions de dòlars, segons el SIPRI. Alhora, el govern de Polònia implementa polítiques obertament militaristes, sota la justificació de l'amenaça que suposa la Rússia de Putin, com ara la creació d'unes forces de defensa territorials –un cos auxiliar militar de voluntaris, alguns membres de grups paramilitars–, que pel 2019 integraran 53.000 persones més.⁷⁷

Es calcula, però, que uns 15 milions de persones, el 17% de la població a Polònia, estan en risc de pobresa, segons dades del banc mundial. Aquesta pobresa s'aguditza especialment en el cas de les dones i es manifesta en el 27% en famílies monoparentals, generalment compostes per una dona i els seus fills. Com en la resta de casos, les dones poloneses presenten nivells més alts d'atur i més dificultats per trobar feina i reintegrar-se al mercat de treball, mentre que la feminització de la pobresa es manifesta, també, en salaris més baixos, essent la bretxa salarial d'un 8%, la bretxa global al món laboral d'un 30% i la diferència entre pensions entre un 20%-25% de diferència respecte als homes.⁷⁸

77. The Conversation, "In Central Europe, militarised societies are on the march", 28/09/2017: <https://theconversation.com/in-central-europe-militarised-societies-are-on-the-march-84164>

78. European Commission, "2017 Report on equality between women and men in the EU": https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/2017_report_equality_women_men_in_the_eu_en.pdf

Finalment, i per posar un exemple d'un altre dels països europeus que ja compta amb un govern de coalició amb l'extrema dreta, Àustria va augmentar el 2017 la seva despesa militar per segon any consecutiu, dedicant-hi 2.970 milions de dòlars, el 0,73% del seu PIB,⁷⁹ mentre que gasta el 3% del seu PIB en les famílies, xifra per sobre de la mitjana de l'OCDE. Encara que és aviat per treure conclusions de la influència de l'FPÖ al govern austríac en termes de gènere i drets de les dones, informes com el recent estudi "Backlash in Gender Equality and Women's and Girls' Rights" publicat el juny del 2018 per encàrrec del Parlament Europeu, adverteixen que hi ha senyals preocupants,⁸⁰ com ara la rebaixa de mig milió d'euros en la partida del Ministeri de les Dones en els pressupostos 2018-2019, en comparació amb l'any anterior, i un augment dels atacs als drets de les dones que –per ara– es limiten al nivell discursiu. La campanya contra la "ideologia de gènere" s'ha intensificat a Àustria, a través de grups que rebutgen el discurs feminista i els estudis de gènere, i existeix una pressió forta per part de grups de pares ultraconservadors contra la introducció de la diversitat sexual i de gènere al programa d'educació sexual que s'implementa des de 1990. Tot i això, els efectes de la presència de l'extrema dreta al govern, encara són poc visibles.

79. Dades SIPRI (ref.70)

80. European Commission (ref. 72)

Dimensió comunitària i social de la inseguretat

La militarització i la fortificació de les fronteres, estra-tègia que és ara mateix una de les principals fonts d'inseguretat comunitàries i socials al continent europeu, no n'és, però, l'única. La vigilància extrema de certes comunitats culturals i religioses, en nom de l'anomenada "lluita contra el terrorisme", i la discriminació de comunitats com els Rrom (el poble gitano), continuen vigents a Europa, amb una persecució especialment destacada a Itàlia, Hongria i França. La inseguretat comunitària i social impacta especialment sobre les dones i les persones LGBTI migrades i racialitzades en àmbits com la protecció envers les violències i la discriminació en l'accés a la sanitat pública, situació que ha estat objecte de polèmica a països com Espanya.

Lluny dels valors d'igualtat i llibertat que podien obrir marge per a concebre la seguretat com a quelcom més holístic, ara mateix, a Europa, la seguretat està estretament definida per les línies que marquen les fronteres de la Unió Europea. L'Estratègia de seguretat de la UE és clara pel que fa al llenguatge: l'ordre securitari europeu està amenaçat pel terrorisme i l'arribada de persones provinents del Nord d'Àfrica i l'Orient Mitjà.⁸¹ La migració és un fenomen securitzat, que es concep no com a la conseqüència a gestionar d'una crisi global, sinó com una amenaça a l'existència mateixa d'Occident. Si sota l'Europa dels governs conservadors i socialdemòcrates de les darreres dues dècades ha tingut lloc un procés de militarització de fronteres i del territori, que no només afecta les persones que arriben a Europa, també a totes aquelles que es veuen impactades per la deshumanització que cala a les nostres societats, l'auge de l'extrema dreta beu d'aquesta deshumanització i règim de la por per fer polítiques obertament racistes, fins al límit de contemplar la mort de milers d'éssers humans com un balanç compensatori, sense dol oficial, que això suposi un trasbals moral per a la societat.

Pel que fa a impactes materials de les polítiques frontereres, sobretot d'Itàlia i Espanya, i en els darrers anys també de països com Hongria i Bulgària, el tancament de rutes segures de migració i la securització de les fronteres europees han afavorit el negoci dels traficants de persones, obligant els i les migrants a travessar per entrades més insegures.⁸² Aquestes

polítiques impliquen l'expansió de les fronteres europees als països que fan de frontera exterior –Marroc, Líbia, Turquia– i que mantenen acords amb Espanya, Itàlia o la mateixa UE. Tot plegat, genera inseguretats específiques de gènere, que han multiplicat l'exposició de les dones i nenes a les violències.⁸³

Segons un informe d'Amnistia Internacional, els governs i organismes d'ajuda humanitària fallen estrepitosament a l'hora de garantir la protecció a dones refugiades de Síria i l'Iraq. Les dones i nenes refugiades pateixen violència, agressions, assetjament i explotació sexual en totes les etapes del viatge, i també un cop són en sol europeu.⁸⁴ A l'informe, dones i nenes que viatgen soles o amb els seus fills declaren haver-se sentit especialment amenaçades a les zones de trànsit i els camps d'Hongria, Croàcia i Grècia, que no estaven adaptats a les especificitats de gènere.

Un dels efectes més clars en termes de gènere de la militarització de fronteres és l'agudització de crims com el tràfic de dones amb finalitats d'explotació sexual. La fortificació de les fronteres i la persecució de les persones migrades i –en el cas d'Hongria, també de les persones que les ajuden⁸⁵– obstaculitza la identificació de les víctimes d'aquest tipus d'explotació, que en comptes de rebre la protecció que requereixen, són enviades a centres d'internament de migrants. Una de les poblacions particularment vulnerables al tràfic de persones és el poble gitano o Rrom, i els seus menors.

Aquesta comunitat cultural i ètnica, que es xifra en 11 milions de persones ha estat, en els darrers temps, objecte d'una persecució i criminalització que va dur a l'expulsió forçosa de 10.000 gitanos a França,⁸⁶ mentre que Matteo Salvini proposava al juny la creació d'un cens de persones gitanes, a efectes de facilitar-ne la deportació.⁸⁷

Alhora, pel que fa a la població racialitzada que viu a Europa, l'assenyalament de certes comunitats titllades de bressol del terrorisme gihadista, impacta

81. Comunicació sobre l'Agenda Europea en seguretat per lluitar contra el terrorisme i aplanar el camí cap a una Unió Securitària Efectiva, 20/4/2016: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20160420/communication_eas_progress_since_april_2015_en.pdf

82. TNI i Stop Wapenhandel, "Guerras de frontera Los fabricantes y vendedores de armas que se benefician de la tragedia de los refugiados en Europa", es pot consultar en castellà a <https://www.tni.org/guerras-de-frontera> i en anglès a www.tni.org/borderwars

83. Journal of Refugee Studies, "Engendering Security at the Borders of Europe: Women Migrants and the Mediterranean 'Crisis'", Volume 29, Issue 4, 1 December 2016: <https://academic.oup.com/jrs/article/29/4/568/2453266>

84. Amnistia Internacional, Las refugiadas sufren agresiones físicas, explotación y acoso sexual al atravesar Europa, 18/01/2016: <https://www.amnesty.org/es/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>

85. New York Times, "Hungary criminalizes aiding illegal migrants", 20/06/2018: <https://www.nytimes.com/2018/06/20/world/europe/hungary-stop-soros-law.html>

86. El Confidencial, "Valls, el azote de los gitanos: París ha expulsado a 10.000 desde enero", 26/03/2013: https://www.elconfidencial.com/mundo/2013-09-26/valls-el-azote-de-los-gitanos-paris-ha-expulsado-a-10-000-desde-enero_32640/

87. ElDiario.es, "El censo de gitanos que propone Salvini es ilegal y la Justicia ya lo frenó con Berlusconi", 21/06/2018: https://www.eldiario.es/desalambre/gitanos-propone-Salvini-Justicia-Berlusconi_0_784622060.html

fortament en la vida quotidiana de les persones que en formen part. Un de cada tres musulmans, homes i dones, especialment aquestes darreres quan duen símbols com el hiyab, asseguraven haver patit discriminació i assetjament racista, així com batudes policials basades en perfil racial.⁸⁸

En el cas concret d'Itàlia, el parlament del país ratificava, el novembre del 2018, un decret de seguretat i immigració, promogut per Salvini, que limita la protecció de les persones migrades en situació de vulnerabilitat, suprimint el criteri de protecció humanitària, que fins ara era una de les causes per a concedir l'asil, i facilitant les expulsions de migrades.⁸⁹

Dimensió personal i física de la inseguretat

Una de cada 10 dones a la Unió Europea ha estat víctima de violència sexual des dels 15 anys i una de cada 20 ha patit una violació, mentre que el 43% de les dones europees han estat objecte de violència i maltractament psicològic, segons una enquesta de l'Agència europea pels Drets Fonamentals (FRA), realitzada el 2014 i que conté les dades més actualitzades fins el dia d'avui.⁹⁰ Només un 14% va denunciar les agressions més greus.

L'any 2017, la majoria de membres de la Unió va introduir noves mesures per a combatre les violències de gènere, especialment referents a la Mutilació Genital Femenina i a l'assetjament, però la pervivència i reforç d'estereotips de gènere que encobreixen i perpetuen la violència, garanteix la continuïtat d'aquesta, tant en general com especialment als països on governa l'extrema dreta securitària, que transmeten públicament aquests discursos des del govern i les institucions.

En aquest sentit, Matteo Salvini, líder de la xenòfoba i ultradretana Lliga (abans Lliga Nord), va protagonitzar una forta polèmica en plena campanya electoral, quan en un míting va assenyalar una nina inflable que hi havia a l'escenari assegurant que era "la doble de Laura Boldrini", llavors presidenta de la Cambra de Diputats italiana, excomissionada d'ACNUR i molt crítica amb la política migratòria europea i italiana. Lluny de disculpar-se posteriorment amb Boldrini, que va ser víctima d'un fort assetjament per xarxes socials amb amenaces de violació incloses per part de seguidors de la ultradreta, Salvini

va declarar a Sky Itàlia que era ella "la que s'havia de disculpar perquè és racista amb els italians"⁹¹. El portaveu del parlament hongarès per la seva banda, va assegurar públicament que el paper principal de les dones és la reproducció i la maternitat i el seu espai és la casa,⁹² mentre que una forta polèmica va recórrer Polònia l'any 2017, quan la dona d'un polític del partit al govern va fer públic a YouTube que era víctima de violència de gènere mans del seu marit, reimpulsant el debat públic sobre aquest tipus de violència.⁹³

Que 1 de cada 6 italians culpi les dones de la violència de gènere⁹⁴ és, sens dubte, un indicador que preocuparia qualsevol govern, tenint en compte que, a Itàlia, una dona va ser assassinada cada 72 hores el 2017, en total 123 dones mortes a mans d'una persona coneguda, en el 80,5% dels casos i, el 43,9%, en mans de la parella o exparella.⁹⁵ Es calcula que a Itàlia s'hi han produït més de 3.000 feminicidis en els darrers vint anys i, el març del 2017, el Tribunal Europeu de Drets Humans condemnava aquest Estat per haver generat una situació de desprotecció i impunitat en el cas d'una mare i un fill, víctimes de violència i que va acabar amb l'assassinat del jove per part del seu pare quan protegia la mare.⁹⁶ També l'any passat, 4.261 persones van denunciar haver estat víctimes de violència sexual, tot i que es calcula que la incidència d'aquest tipus de violència, incloent-hi l'assetjament, abasta gairebé la meitat de les dones italianes adultes.⁹⁷

El ministre Salvini ha declarat públicament que impulsarà que el tractament de la violència contra les dones sigui considerada "codi vermell",⁹⁸ per tal que se li doni la màxima prioritat judicial, a la vista de les dificultats en l'accés a la justícia i la manca de capacitat, formació i especialització dels professionals que intervenen en el circuit de les violències i les

88. FRA, Fundamental Rights Report 2018, juny 2018: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/fundamental-rights-report-2018>

89. ElDiario.es, "El Senado italiano aprueba la ley de seguridad e inmigración promovida por Salvini", 7/11/2018: https://www.eldiario.es/sociedad/Senado-seguridad-inmigracion-promovida-Salvini_0_833267111.html

90. Fundamental Rights Agency, FRA, 2014, "Violence against women: an EU-wide survey", Març 2014: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

91. Sky Italia, "Salvini sul palco con bambola gonfiabile: "La sosia della Boldrini", 25/07/2016: <https://tg24.sky.it/politica/2016/07/25/salvini-bambola-gonfiabile-sul-palco-boldrini.html>

92. UN, High Commissioner for Human Rights, "UN Working Group on the issue of discrimination against women in law and in practice finalizes country mission to Hungary", Maig 2016: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=20027&LangID=E>

93. Global Dialogue, "Making Domestic Violence Visible in Poland": <http://globaldialogue.isa-sociology.org/making-domestic-violence-visible-in-poland/>

94. La Repubblica, "Violenza di genere: per 1 italiano su 6 è colpa della donna, il 35% fa appello alla prudenza quando nasce in famiglia", 22/11/2017 https://www.repubblica.it/cronaca/2017/11/22/news/vio9lenza_di_genere_per_il_16_degli_italiani_nasce_da_una_provocazione_della_donna-181840454/?refresh_ce

95. Istituto Nazionale di Statistica, xifres de feminicidis a Itàlia: <https://www.istat.it/it/violenza-sulle-donne/il-fenomeno/omicidi-di-donne>

96. El Mundo, "Estrasburgo condena a Italia por su ineficiente lucha contra la violencia machista", 3/3/2017: <https://www.elmundo.es/sociedad/2017/03/03/58b9a0ed22601dcf678b4579.html>

97. Istituto Nazionale di Statistica, xifres de violència contra les dones: <https://www.istat.it/it/violenza-sulle-donne>

98. The Local Italia, "Salvini: 'Code red' needed for reports of violence against women", 19/11/2018: <https://www.thelocal.it/20181119/salvini-code-red-needed-for-reports-of-violence-against-women>

profundes desigualtats entre les regions, recollides en documents com el darrer "Informe Ombra" –que entitats i organitzacions de la societat civil realitzen periòdicament per valorar l'aplicació de la Convenció per l'Eliminació de la Violència contra les Dones (CEDAW). Més enllà del missatge contradictori que emet Salvini anunciant mesures contra la violència després d'haver agredit una dona en campanya electoral, la tendència xenòfoba que travessa les polítiques de l'actual govern italià fa difícil d'imaginar que les noves mesures abordin l'altra de les grans mancances que l'informe destaca, els obstacles en l'accés a la justícia a Itàlia de les dones migrades i de minories com les Rrom, "com a conseqüència de la criminalització de la migració i la marginalització i persecució de les minories"⁹⁹, començant per l'accés a la justícia gratuïta en els casos de dones indocumentades o en situació irregular. L'informe Ombra esmenta, també, la desprotecció de les persones LGBTI fruit, entre d'altres, de la manca de legislació sobre discriminació i violència contra les identitats sexuals i de gènere no normatives.

Retrocés d'una dècada a la Polònia del Partit de la Justícia i la Llei

El cas Piasecki, esmentat més amunt, va suposar un trencament en la normalització de la violència masculista entre les dones poloneses, implícitament legitimada en el discurs dels polítics del partit al govern, que van arribar a qualificar el cas contra Piasecki de "drama familiar". Malgrat l'existència de lleis contra l'abús domèstic des del 2005, doncs, la justificació de la violència està implícita en el discurs del govern, que prima la defensa dels valors de la família tradicional, i que està generant, segons activistes feministes poloneses, un retrocés d'una dècada en els drets de les dones des que el Partit de la Justícia i la Llei va arribar al govern, l'any 2015.¹⁰⁰

Si, segons l'Agència europea pels Drets Fonamentals (FRA), com a mínim 4 milions de dones van declarar haver estat víctimes de violència a Polònia,¹⁰¹ els polítics del partit al govern neguen la magnitud d'aquest fenomen, reduint-lo a un fet aïllat sota l'argument que a Polònia "les dones són tractades amb respecte",¹⁰² i remetent a l'efectivitat de la llei. La violència institucional a Polònia, però, no es concreta

només en el discurs del govern, sinó que té implicacions materials tan extremes com la negativa a aplicar el Conveni d'Istanbul –l'acord europeu contra les violències masculistes– a Polònia, l'eliminació del finançament de les ONG dedicades a l'acompanyament de les víctimes de violència domèstica, sota l'argument de mantenir una activitat discriminatòria per ajudar únicament a dones i, fins i tot, les batudes policials a les seus d'aquestes organitzacions, l'octubre del 2017.¹⁰³ Les declaracions governamentals atacant la Convenció d'Istanbul també han estat constants a Hongria.

L'associació entre la lluita per l'arradicació de les violències masculistes i l'atac als valors tradicionals, i la identitat nacional, porta la població a la dicotomia d'haver d'escollir entre el "patriotisme" i el dret a una vida lliure de violències.

Ofensiva contra el gènere i la lluita LGBTI a l'Europa Central i de l'Est

La batalla contra qualsevol vestigi "d'ideologia de gènere" a la regió, que funciona també com a reacció dels *enfants terribles* del front de Visegrad als valors "liberals" associats a la Unió Europea, i que són concebuts com a atac a la família tradicional, es plasma en un setge cada vegada més acusat a les organitzacions i moviments en defensa dels drets de les lesbianes, gais, bisexuals, trans i intersexuals, i a les mateixes activistes.

A Itàlia, els impactes contra la població LGBTI no es limiten al discurs del govern que associa el que és natural amb l'heterosexualitat. Fa només uns dies, una de les seus del moviment pels drets sexuals va ser atacada a Roma per un grup feixista.¹⁰⁴ A Hongria el govern d'Orban ha protagonitzat dues polèmiques que fan visible fins a quin punt el gènere és enemic simbòlic del seu govern, la primera va ser quan la decisió de l'Òpera Nacional hongaresa de representar l'obra Billy Eliot va desfermar una purga en les principals institucions culturals del país,¹⁰⁵ l'estiu passat. La segona, quan Orban va decidir retirar el finançament i la convalidació als estudis de gènere que s'impartien a dues universitats del país perquè considerava "inacceptable parlar de gènere com a constructe social i no del sexe com a fet biològic".¹⁰⁶ L'atac contra els estudis de gènere no va ser un fet

99. Informe de la plataforma italiana "CEDAW work in progress" 2016-2017, "CEDAW Shadow Report": <http://www.aidos.it/wp-content/uploads/2017/06/ItalyCEDAWShadowReport.pdf>

100. Global Dialogue, "Making Domestic Violence Visible in Poland": <http://globaldialogue.isa-sociology.org/making-domestic-violence-visible-in-poland/>

101. Fundamental Rights Agency, Enquesta sobre violència a Europa: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>

102. Human Rights Watch, Women's Rights Division, "Poland No friend to women", 3/12/2017: <https://www.hrw.org/news/2017/12/03/poland-no-friend-women>

103. Íbid.

104. Roma Today, "Manifesti omofobi contro il Mario Mieli: "I fascisti ci attaccano" <http://www.romatoday.it/attualita/manifesti-omofobi-contro-il-mario-mieli-i-fascisti-ci-attaccano.html>

105. BBC, "Billy Elliot 'gay propaganda' row exposes purge in Hungary", 26/06/2018: <https://www.bbc.com/news/world-europe-44602026>

106. CNN, "Hungary's PM bans gender study at colleges saying 'people are born either male or female'", 19/10/2018: <https://edition.cnn.com/2018/10/19/europe/hungary-bans-gender-study-at-colleges-trnd/index.html>

aïllat, sinó que forma part d'una ofensiva generalitzada contra els moviments feminista, LGBTI i les organitzacions pels drets dels migrants, acusades d'"agents estrangers" que amenacen la sobirania hongaresa.¹⁰⁷ Com a Polònia, el govern d'Orban ha retallat el finançament de les organitzacions que combaten la violència, en favor d'entitats caritatives conservadores i progovernamentals.¹⁰⁸

El president hongarès, a més, participar recentment en la recepció d'una organització internacional antiavortista i anti-LGBTI, radicada als Estats Units, que entre d'altres, assegura que vivim un "hivern demogràfic", en el qual la "puresa" de la civilització europea es veu amenaçada per l'augment de la població no blanca.¹⁰⁹ A la conferència, Orban va vincular de nou seguretat i control dels cossos de les dones, lesbianes i trans en dir que "l'interès nacional demana restaurar la reproducció natural."¹¹⁰

Dimensió de salut sexual i reproductiva

També a Europa la criminalització de conductes sexuals i reproductives actua com a barrera per al ple accés a la salut sexual i reproductiva i posa les bases per a la discriminació en funció de l'estatus econòmic, com exposa l'informe d'Amnistia Internacional "Polítiques del cos: manual general sobre la criminalització de la sexualitat i la reproducció". La convergència entre l'auge de l'identitarisme blanc i la securització dels cossos de les dones al continent europeu beu també de la preocupació pel descens de la natalitat i l'envelliment, que es tradueix en una tendència creixent d'alguns governs, essent Polònia i Hongria els casos més representatius, a dificultar l'accés a l'avortament i a la informació i educació sobre salut sexual i reproductiva, titllada d'immoral i antipatriòtica.¹¹¹ Astra, una xarxa polonesa de defensa dels drets sexuals i reproductius, advertia el 2016 de l'auge d'una retòrica i pràctica contrària al dret al propi cos a l'Europa central i de l'est, que suposava ja llavors una amenaça per les vides i el benestar de les dones i les joves. Aquests drets ja no només estan en crisi, directament estan essent atacats pràcticament arreu del continent

per les forces conservadores i antifeministes que guanyen poder i influència en diversos països europeus.¹¹²

Polònia té, de fet, una de les legislacions d'interrupció de l'embaràs més restrictives, ja que l'admet únicament quan és conseqüència d'una agressió sexual, quan el fetus presenta malformacions o quan la vida de la mare està en perill. El compliment d'aquests supòsits, però, no és una garantia. L'any 2016, el govern polonès de l'ultradretà Partit de la Llei i la Justícia (PiS) va intentar introduir una prohibició quasi total de l'avortament, però la mobilització de milers de dones va frenar la reforma. Al setembre d'aquest any, el Consell d'Europa va instar Polònia a assegurar l'accés a l'avortament de les dones que entren en els supòsits vigents,¹¹³ després que el Tribunal Europeu de Drets Humans condemnés aquest país per obstaculitzar la interrupció de l'embaràs d'una noia fruit d'una violació. El Consell va criticar els intents reiterats de restringir encara més l'accés de les dones a l'avortament legal, mitjançant propostes legislatives retrògrades, com ara dur a terme investigacions criminals per avortaments naturals sospitosos, i l'actual debat, generat per una proposta del partit al govern, que vol suprimir un dels quatre supòsits que legalitzen la interrupció de l'embaràs, en un país en el qual s'estima que cada any es duen a terme 150.000 avortaments clandestins,¹¹⁴ és a dir, en situació d'inseguretat absoluta per a les dones, amb milers més no comptabilitzades que viatgen a practicar-se una interrupció de l'embaràs a Eslovàquia, més garantista que el país veí.

Però Polònia no és l'únic cas. També a Espanya, el govern ultraconservador del Partit Popular va intentar restringir l'avortament i retornar-lo a la llei de supòsits del 1985, introduint obstacles administratius per accedir als serveis i exigint el consentiment parental a les menors de 18 anys, premissa que continua vigent. Malgrat que, de nou, la pressió de la mobilització de les dones als carrers va frenar aquesta contrareforma, la dreta ultraconservadora, encapçalada pel Partit Popular de Pablo Casado, ha reprès la qüestió de l'avortament, amenaçant amb un retorn a l'anterior llei de supòsits, força més restrictiva, en cas que guanyi les pròximes eleccions.

Si a Itàlia, Salvini ha assegurat que no tocaran la llei d'interrupció de l'embaràs aprovada el 1978, l'actual

107. News Mavens, "Eastern Europe's blitzkrieg on gender equality", 14/09/2018: <https://newsmavens.com/special-review/796/eastern-europe-s-blitzkrieg-on-gender-equality>

108. The Conversation, "How Hungary and Poland have silenced women and stifled human rights", 14/10/2016: <http://theconversation.com/how-hungary-and-poland-have-silenced-women-and-stifled-human-rights-66743>

109. Illinois Family, The New Demographic Winter: <https://illinoisfamily.org/marriage/the-new-demographic-winter/>

110. Independent UK, Hungarian President Viktor Orban hosts notorious anti-LGBT hate group, 26/05/2017: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/hungary-president-viktor-orban-anti-lgbt-hate-group-10f-homophobia-gay-europe-a7758166.html>

111. Amnistia Internacional, Políticas del cuerpo: manual general sobre la criminalización de la sexualidad y la reproducción, 2018: <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL4077632018SPANISH.PDF>

112. ASTRA Network, "ASTRA Network statement on rising threats to Sexual and Reproductive Health and Rights in Central and Eastern Europe", desembre 2016: http://astra.org.pl/pdf/publications/ASTRA_stmt_2016.pdf

113. Center for Reproductive Rights, "Council of Europe Decision Calls on Poland to Immediately Grant Women Access to Legal Abortion Care and Services", 25/09/2018: <https://www.reproductiverights.org/press-room/council-of-europe-decision-calls-on-poland-to-immediately-grant-women-access-to-legal-abo>

114. 25 years of women's hell-25th anniversary of the polish anti-abortion Law <http://en.federa.org.pl/25yearsofwomenshell/>

ministre de Família, Lorenzo Fontana, que és considerat el membre més ultradretà del govern actual, re-criminava recentment als seus socis del Movimento 5 Stelle que pretenguin liberalitzar la llei actual, brandant el discurs de la defensa dels drets del fetus.¹¹⁵

Més enllà de la legislació, la realitat de l'accés a una interrupció de l'embaràs a Itàlia comença a topar-se amb la presència del moviment antiavortista, al qual pertany Fontana, amb la reestructuració neoliberal del sistema de salut i amb l'expansió de l'objecció de consciència entre els professionals mèdics. De fet, es calcula que 7 de cada 10 metges italians es nega a practicar avortaments.¹¹⁶

Per altra banda, tant Polònia com Hongria han promogut polítiques de foment de la natalitat entre determinats segments de la població, demonitzant pel camí l'educació sexual i els mètodes anticonceptius, titllant-los "d'immorals i antipatriòtics", respondria al mateix objectiu. De fet, a Polònia, el govern va prohibir l'any 2017 la venda d'anticonceptius d'emergència, restringint fins a l'extrem la seva prescripció, fet que generà un impacte, entre d'altres, sobre dones supervivents de violència sexual i dones de les àrees rurals del país.¹¹⁷

Pel que fa a la criminalització i securització del VIH, un problema recurrent arreu del món i que presenta impactes clars a països com Noruega o Hongria, col·lectius d'activistes han expressat la seva preocupació pel processament i sanció de persones per transmetre el VIH, i específicament pel nombre desproporcionat de persones migrades o sol·licitants d'asil imputades per transmissió o exposició al virus, segons l'esmentat informe d'Amnistia Internacional. Pel que fa a la població LGBTI, i concretament als gais i les dones transsexuals, amb una major prevalença del VIH, el seu accés a la salut es veu determinat per factors com les actituds discriminatòries, els prejudicis i l'estigma per part del personal mèdic, la por a desvelar la identitat de gènere o orientació sexual, la manca de coneixement especialitzat en persones LGBTI i la manca de reconeixement de les especificitats de l'accés a la salut d'aquest col·lectiu, així com l'exclusió d'alguns serveis de salut per motius homòfobs, lesbòfobs o trànsfobs.¹¹⁸

115. Lega Nord, "Fontana contro i grillini: "Vogliamo l'aborto indiscriminato": <https://leganord.org/notizie2/10898-fontana-contro-i-grillini-vogliamo-l-aborto-indiscriminato>

116. El Salto, "Siete de cada diez ginecólogos en Italia se niegan a practicar abortos", 19/06/2018: <https://www.elsaltodiario.com/aborto/no-a-la-objeccion-de-conciencia-historia-de-los-derechos-reproductivos-en-italia>

117. The Guardian, "Polish government widely condemned over morning-after pill law", 26/06/2017: <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/26/polish-president-signs-off-widely-condemned-morning-after-pill-law>

118. ILGA Europe, "Health4LGBTI: Reducing health inequalities experienced by LGBTI people": <https://www.ilga-europe.org/what-we-do/our-advocacy-work/health/health4lgbt>

Finalment, en diversos països Europeus, les persones transsexuals i transgènere són encara diagnosticades com a malaltes i no reben l'atenció especialitzada que requereixen.

CONCLUSIONS

Els drets de les dones i de les persones LGBTI estan sota atac. Una anàlisi simple de les polítiques que estan implementant els governs de la dreta i l'extrema dreta populista a Occident, començant per la croada contra el gènere, aporta una idea definida dels impactes materials que, efectivament, aquests generen i generaran en les vides de les dones i les persones LGBTI. I, per tant, en la seva seguretat econòmica, social, sanitària, personal i comunitària, que es veu travessada per aquesta ofensiva patriarcal militant –parafraçant Rita Laura Segato– a escala global, en la qual la securització i el control sexual i reproductiu esdevenen un cavall de batalla en nom de la recuperació de la identitat nacional i el retorn a un Estat fort. El cos és un dels escassos espais on l'Estat pot demostrar, encara, capacitat de govern, exercici de poder i sobirania. Les fronteres que aquests "patriotes" protegeixen no són, doncs, únicament geogràfiques, sinó que el tancament –que genera conseqüències brutals per a milers d'éssers humans– és simbòlicament i material en la puresa identitària i la continuïtat de l'hegemonia d'un Nord on les elits blanques i adinerades conserven el poder.

No és casualitat, doncs, que els governs dels països analitzats manifestin la voluntat d'erigir encara més barreres d'entrada als seus territoris, per una banda, i per altra més barreres en l'accés a una interrupció voluntària de l'embaràs, sota una justificació moral, alhora que aproven legislacions que vulneren el dret a la salut –en general i també a la salut materna infantil–, de les dones migrades. El control de la natalitat, de l'avortament i de la sexualitat són en aquest cas un indicador de securització de gènere. Però l'ofensiva securitària patriarcal a Occident està generant molts més impactes:

■ Impactes derivats de l'augment de la despesa militar i de la inversió en armament i en economia de guerra: proliferació d'armes petites i flexibilització de la possessió d'armes, que tenen una incidència directa en el risc de femicidi i augment de la inseguretat personal. Augment de la producció i exportació d'armament militar i nuclear, amb impacte en la seguretat personal i comunitària dels països en què són utilitzades i que generen danys específics de gènere en contextos de conflicte, com ara la sistematització i generalització de la violència sexual, desplaçament forçat i desposseïció, ma-

trimoni i embarassos forçats, explotació sexual i trencament de vincles comunitaris.

- Augment de l'esclletxa entre rics i pobres, amb impacte global i feminització de la pobresa i de la pobresa extrema, major exposició a inseguretat econòmica, sensellarisme, empresonament i violències agreujades per l'exclusió social.
- La croada contra el gènere i la deshumanització pròpia de la cultura militar, suposaran un reforç de l'estructura social jeràrquica i la prevalença d'estereotips racials i sexistes que alimenten la discriminació, així com un augment generalitzat de les violències als espais públic i privat contra dones i persones LGBTI.
- Militarització de les fronteres, amb impactes sobre el dret a la vida i sobre totes les dimensions de la seguretat de milers d'éssers humans i danys específics de gènere (tràfic de persones, desprotecció, exposició extrema a agressions i abusos sexuals, impunitat); augment de les deportacions, separació de famílies. Vulneració del dret a asil i restriccions d'aquest dret per motius de gènere o estereotips sexuals.
- Securitització i augment de les tècniques de vigilància massiva, especialment en determinades comunitats ètniques i racials. Terreny per a discriminacions i vexacions, per ex. de persones transsexuals i transgènere als controls de seguretat dels aeroports.
- Retallades i manca de prioritat als pressupostos de les partides socials (educació, salut, dependència, alimentació), que a la pràctica agreugen la càrrega de treball afectiu, reproductiu i de cures no remunerat que realitzen les dones. Impactes de les retallades o manca de finançament dels serveis de prevenció, assessorament, protecció i acompanyament a víctimes i supervivents de violència de gènere o de violència homòfoba, lesbòfoba i trànsfoba.
- L'obstaculització i demonització de normatives internacionals i regionals referents als drets de les dones, com és el cas de la Convenció d'Istanbul, i l'associació interessada d'aquestes amb un mal extern, pot suposar un enorme retrocés en matèria de protecció envers les violències, amb conseqüències nefastes per a la seguretat i el dret a la vida de les dones.
- Greuge en la situació de desavantatge en l'accés a la salut de les dones, lesbianes, gais, transsexuals i intersexuals, especialment en persones migrades

i racialitzades, que no poden permetre's pagar el cost de la sanitat en països sense un bon sistema públic de salut. Major vulnerabilització enfront de les conseqüències físiques i mèdiques de la violència i l'abús: ferides, trauma, afectacions a la salut mental, ràtio major de consum d'alcohol i estupefaents, malalties cròniques digestives i cardiovasculars, exposició a malalties de transmissió sexual com el VIH, problemes perinatals i suïcidi.¹¹⁹ El 16% més probabilitats de parir una criatura prematura o de baix pes, dues vegades més probabilitats de patir un avortament o de caure en una depressió.

- Criminalització de la sexualitat en general i de l'avortament, que genera riscos per a la seguretat, per una banda per la persecució de pràctiques homosexuals, per l'altra, abocant les dones que volen interrompre l'embaràs a pràctiques perilloses, que no només no eviten que els avortaments es produeixin, sinó que exposa les dones a avortaments clandestins i practicats en condicions d'altíssim risc per a la vida.

A l'hora de fer les demandes de més seguretat, per tant, és necessari considerar que l'actor securititzador, l'Estat, és, en aquest cas, perpetrador de violència de gènere i racial institucional, per acció o per omissió, amb la intenció de mantenir la jerarquia i l'ordre social, pel que difícilment serà un aliat. Tanmateix, el context és, alhora, encoratjador. Aquest ha estat l'any, també, de la vaga feminista global contra les violències de gènere, de les marxes massives de dones al carrer, de les campanyes per l'avortament a Argentina i a Irlanda, de la presa de consciència massiva de les desigualtats que les dones pateixen arreu. Noves generacions creixen amb una visió de la diversitat sexual i afectiva que difícilment permetrà fer passes enrere en el reconeixement, respecte i assumpció de la seva existència.

En un context social d'atomització, només un projecte que pretengui restablir tots els vincles comunitaris, de confiança, de cura i afectes entre les persones podrà revertir els impactes del discurs de la por en l'aïllament identitari i literal que aquesta genera i contrarestar l'ofensiva reaccionària. I només un canvi de perspectiva integral sobre les Relacions Internacionals i la seguretat permetrà abordar les violències que generen les estructures socials i econòmiques globals i locals. Aquest projecte, aquest canvi, es diu feminisme. A través del gènere, la classe i la raça es despleguen els dispositius que securitzen les nostres vides, i des del gènere, la classe i la raça es construiran la barrera i les resistències per enfrontar-los.

119. Font: Informe "Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and nonpartner sexual violence." de l'Organització Mundial de la Salut (WHO, 2013). Darreres xifres actualitzades amb caràcter global, que mostren la incidència mundial del fenomen de la violència masculista.

BIBLIOGRAFIA

- Blanchard, Eric. M. (2003), Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory, *Chicago Journals*, Vol. 28, No. 4 (Summer 2003), pp. 1289-1312
- Booth, Ken (1991). Security and Emancipation. *Review of International Studies*, Vol. 17, No. 4, Octubre 1991, pp. 313-326.
- Buzan, B., Waeaver, O., De Wilde, J. (1998), *Security: A New Framework for Analysis* (London, Lynne Rienner Publishers)
- Detraz, N. (2012), *International Security and Gender* (Cambridge, Polity)
- Kennedy-Pipe, C. (2007), Gender and Security a Collins, A. (ed.) *Contemporary Security Studies* (UK, Oxford University Press)
- Cockburn, C. (2004), The Continuum of Violence: A Gender Perspective on War and Peace, a Giles, W. I Hyndman, J. *Sites of Violence: Gender and Conflict Zones* (Los Angeles, University of California Press)
- Ellerby, K. (2015). "(En)gendered security? Gender Mainstreaming and Women's Inclusion in Peace Processes" a Olsson J & Gizelis T-I. (2015). pp 185-210.
- Farris, S. (2017), *In the Name of Women's Rights: The Rise of Femonationalism* (Durham, Duke University Press)
- Foessel, M. (2011), *Estado de vigilancia: crítica de la razón securitaria*, (Madrid, Lengua de Trapo)
- Gama, F. (2016), The Racial Politics of Protection: A Critical Race Examination of Police Militarization, 104 Calif. L. Rev. 979.
- Garbagnoli, S i Prearo, M. (2017), *La croisade «anti-genre». Du Vatican aux manifs pour tous*. (Paris, Éditions Textuel)
- Hagen, J.J. (2016), Queering women, peace and security. *International Affairs*, Volume 92, Issue 2, March 2016, pp. 313-332
- Hoogensen, G. i Rottem, S. (2004), Gender identity and the subject of security. *Security Dialogue*, Volume 35, Issue 2, pp. 152-171
- Job, B. L. (1992), *The Insecurity Dilemma: National Security of Third World States* (Boulder, Lynne Rienner)
- Lorey, I. (2016), *Estado de inseguridad. Gobernar la precariedad* (Madrid, Traficantes de sueños)
- Mendia, I. (2013), Feminismo y Seguridad Humana: Encuentros y desencuentros a Pérez de Armiño, K. I Mendia, I. (eds.) *Seguridad Humana. Aportes críticos al debate teórico y político*, (Madrid, Tecnos).
- Ní Aoláin, F., Haynes, D. I Cahn, N. (2011), *On the Frontlines. Gender, War, and the Post-Conflict Process* (UK, Oxford University Press)
- Pérez de Armiño, K. (2013), Seguridad Humana y estudios críticos de seguridad. De la cooptación a la emancipación a Pérez de Armiño, K. I Mendia, I. (eds.) *Seguridad Humana. Aportes críticos al debate teórico y político*, (Madrid, Tecnos).
- PNUD (1994), Informe sobre Desenvolupament Humà
- Puar, J.K. (2007), *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. (Durham, Duke University Press)

- Segato, R. L. (2016), *La guerra contra las mujeres* (Madrid, Traficantes de sueños)
- Sjoberg, L. (2010), *Gender and International Security: Feminist Perspectives* (New York, Routledge)
- Spike Peterson, V. (1992), *Gendered States. Feminist (re)vision of International Relations Theory* (Boulder, Lynne Rienner)
- Spike Peterson, V. (2003), *A Critical Rewriting of Global Political Economy: Integrating Reproductive, Productive and Virtual Economies* (London, Routledge)
- Spike Peterson, V. (2018), *The Gendered Political Economy of Insecurity* a Gentry, C. E., Sheperd, L i Sjoberg, L. (eds.) *Routledge Handbook of Gender and Security* (UK, Routledge)
- Stokes, W. (2014), *Feminist Security Studies* a Hough, P., Moran, A i altres (eds.), *International Security Studies: Theory and Practice* (London, Routledge)
- Tickner, J.A. (1992), *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security* (Nova York, Columbia University Press).
- True, J. i Tanyag, M. (2018), *Violence against Women/Violence in the World: Toward a Feminist Conceptualization of Global Violence*, a Gentry, C., Sjoberg, L i Sheperd, L. (coord.) *Routledge Handbook of Gender and Security* (London, Routledge)
- Wæver, O. (1995), *Securitization and Desecuritization* a Lipschutz, R. (ed.) *On Security* (Nova York, Columbia University Press)
- Wadley, J. D. (2010) *Gendering the state: performativity and protection in international security*, a Sjoberg, L. (coord.) *Gender and International Security: Feminist Perspectives* (New York, Routledge)
- Walt, S. (1991), *The Renaissance of Security Studies*, *International Studies Quarterly*, Volume 35, Issue 2, 1 June 1991, pp. 211–

DEFINICIONS DE TERMES QUE S'UTILITZEN DE FORMA RECURRENT

Gènere: El gènere és una construcció cultural que classifica i categoritza els individus a través de la seva sexualitat i, alhora, és un sistema de relacions de poder desiguals entre la masculinitat i la feminitat. Pel fet que és una construcció funcional i malleable, en paraules de la filòsofa Teresa de Lauretis, que funciona a través de simbolismes, representacions, valors i estereotips, el significat del que implica ser i comportar-se com "un home" o "una dona", dependrà del moment històric, econòmic, polític i cultural. És funcional en la mesura que respon a la necessitat de dotar els considerats homes i dones de funcions socials concretes a la societat, a través de la transmissió cultural, de l'educació i la socialització o de la força i la coacció.

Identitat de gènere: consciència de pertinença a un o altre gènere o a cap en concret.

Feminisme(s): Teoria política i pràctica quotidiana que busca erradicar la desigualtat i la discriminació per motius de gènere, així com desmuntar les estructures socials, econòmiques i culturals que sostenen aquesta subordinació. S'utilitza en plural per mostrar la diversitat de corrents teòriques que acull aquest terme.

Transsexuals/ Transgènere: Les societats patriarcals sexuen els individus, organitzant-los socialment en funció dels seus genitals en dues categories estanques – "home" i "dona" – i mútuament excloents, que deixen fora múltiples cossos, el que s'anomena "binarisme sexual". Aquestes exclusions es manifesten, per exemple, en la realitat de les persones transsexuals, que s'identifiquen amb una identitat de gènere diferent a la que se'ls va assignar en néixer (Fundación Triángulo), o transgènere, és a dir, que no s'identifiquen amb el sexe assignat en néixer però s'encabeixen deliberadament en una ambigüitat que supera les normes convencionals dels gèneres masculí i femení.

Intersexuals: Per a teòriques de la diversitat com Anne Fausto-Sterling, el sexe no és dicotòmic, sinó que hi ha un continuïum entre ambdues categories i persones que no s'encabeixen en cap dels dos calaixos, i que han nascut amb característiques físiques, sexuals o hormonals d'ambdós sexes, per tant, el sistema sexual dualista (dos únics sexes, home i dona) no és adequat per representar l'espectre sencer de la sexualitat humana, o de l'existència sexual humana.

Persones LGBTI, identitats no normatives o dissidències sexuals: El terme persones LGBTI engloba les persones Gais, Lesbianes, Bisexuals, Transsexuals/transgènere o Intersexuals que configuren la seva identitat social i política a través de la seva orientació sexual o identitat de gènere. Se'ls considera dissidència sexual o identitats no normatives perquè fugen del binarisme sexual (veure: transsexuals/ transgènere) i de la norma heterosexual, que naturalitza l'heterosexualitat com a única orientació sexual i afectiva correcta i encabida dins la norma social, estigmatitzant l'homosexualitat i altres pràctiques considerades "anormals" que atenen contra "l'ordre natural de les coses".

Racialització/ Persones racialitzades: Procés d'identificació i d'estigmatització social derivat del sistema colonial europeu, en què determinats cossos associats amb grups racials són considerats ciutadania i en la justificació de diferents formes de violència, intolerància, humiliació i explotació (Tijoux, M. E. i Palominos, S. (2015). Un exemple és la dificultat de les persones amb noms àrabs per llogar un habitatge en alguns països occidentals, o els dispositius policials que aturen i identifiquen les persones al carrer en funció del color de la seva pell. Interacciona amb el gènere de diverses maneres, per exemple, a través de la sexualització d'alguns grups, com ara de les dones afrodescendents.

INFORME Núm. 22

La política militar del gobierno Rajoy

Tomàs Gisbert, Maria de Lluç Bagur
i Gemma Amorós · Febrer de 2014

INFORME Núm. 23

Drons militars. La guerra de videojoc amb víctimes reals

Jordi Calvo, Anna Escoda, Carles Blanco
i Gabriela Serra
Març de 2014

INFORME Núm. 24

Exportacions espanyoles d'armament 2004-2013. El govern promou exportacions il·lícites d'armament?

Tica Font, Eduardo Melero, Camino Simarro
Juliol de 2014

INFORME Núm. 25

Inèrcia, malbaratament i engany en la despesa militar. Anàlisi del pressupost de Defensa espanyol de l'any 2015

Pere Ortega i Jordi Calvo Rufanges
Desembre de 2014

INFORME Núm. 26

Frau i improvisació en la despesa militar. Anàlisi del pressupost de defensa espanyol de l'any 2016

Pere Ortega i Xavier Bohigas
Octubre de 2015

INFORME Núm. 27

Exportacions espanyoles d'armament 2005-2014. Alimentant conflictes a Orient Mitjà

Tica Font, Eduardo Melero i Camino Simarro
Desembre de 2015

INFORME Núm. 28

Los bancos que invierten en armas. Actualización de la financiación de armamento nuclear, de bombas de racimo y de las principales industrias militares españolas (2011-2016)

Jordi Calvo Rufanges
Junio de 2016

INFORME Núm. 29

Exportacions espanyoles d'armament 2006-2015. Armes espanyoles utilitzades en els conflictes d'Orient Mitjà

Tica Font i Eduardo Melero
Novembre de 2016

INFORME Núm. 30

Gènere i cultura militar

Nora Miralles Crespo
Novembre de 2016

INFORME Núm. 31

La incorporació de la dona a l'exèrcit espanyol Opacitat, masclisme i violència

María de Lluç Bagur
Novembre de 2016

INFORME Núm. 32

Armes europees que alimenten conflictes. Conflictes dels quals fugen els refugiats

Jordi Calvo Rufanges (Coord.), Ainhoa Ruiz Benedicto
i Edgard Vega Vargas
Juny de 2016

INFORME Núm. 33

La bombolla de les armes i la indústria militar a espanya

Pere Ortega
Juny de 2017

INFORME Núm. 34

Els despropòsits de la despesa militar. Anàlisi del pressupost de defensa d'Espanya de 2017

Pere Ortega, Xavier Bohigas, Xavier Mojal
Juny de 2017

INFORME Núm. 35

Aixecant murs. Polítiques de la por i securització a la Unió Europea

Ainhoa Ruiz Benedicto i Pere Brunet
Setembre de 2018

Amb el suport de:

